

גדולה ויש צאחו חלק כשיעור ומפריש ממנו חלה ומצרך עליו וכן הוא מוכר מאותה עיסה להרצה בני אדם לכל אחד חלק אחד שיש בה כשיעור וכל אחד מפריש מחלקו ומצרך עליו והדבר פשוט שזה טעמו חזק דהלא מיל כשגלגל הנחמוס העיסה הגדולה חייב להפריש ממנה חלתה אפילו הימה דעמו למכרה לחלקים קטנים פחות מכשיעור כדפרישית כל שכן שאין דעמו למכרה אלא לחלקים ככשיעור ופיון דהמזוה חלה עליו להפריש חלה ושזו פטורה כל העיסה היאך נמיר לכתחלה למכור לחלקים ושהלוקחים יפרישו חלה ויבטלו והנחמוס לא יפריש ולא יבדק ומו דכיון דבהפרכת חלה של הנחמוס פטורה כל העיסה לית ליה ל למכרה לחלקים ושיבך כל אחד

דעלמא (ז) אבל נחתום העושה עיסה לחלקה בצק חייב: א (ב) ואדם אחד שלש קב קב לבדו ונתערבו או שנתן הקמה לנחתום ועירבו מצטרף ואפילו שנים שלשו כל אחד קב לבדו אם נתערבו ואינן מקפידין על תערובתו אם הוא מין אחד מצטרף [א] וסתם שנים מקפידין זה על (א) זה ואינו מצטרף עד שיוודע שאינן מקפידין וסתם אדם אחד אינו מקפיד ומצטרף עד שיוודע שהוא מקפיד [ב] ואם אחד פת קיבר ואחד פת נאה (ב) אפילו של אדם אחד מסתמא מקפיד ואינו

דעמו לאפות. כולו לעצמו וכן כתב הרמב"ם נפרק ו' (נכורים הי"ט) אצל הרב"ד כתב בהשגות דנראה לו דלא קיימא לן כרבי יוחנן דהא אלא כריש לקיש דפליג עליה ולאמר נחמוס לאו דוקא ונקטיה דהא מעובדא דירושלמי (פ"א ה"ד) ואוחזו ירושלמי שהביא ממנו חלה הרב"ד כפי מה שפירשו הרב"ם נפרק כל שעה (פי" טו) ובהלכות חלה (פי" ט) אחי ספיר כרבי יוחנן כתב הרמב"ם נפרק ו' (ה"ה) עיסת השותפין חייבת בחלה והוא פשוט גריד פרק ראשית הגז (טו"ז) קלה: וזה לשון הרשב"א בפסקי חלה שלו (ס"ט) שותפות ישראל אס' ע"ש עיסה בשותפות ולאפותה בשותפות כל שיש בכל העיסה כשיעור חייבת חף על פי שאין לכל אחד ואחד חלה כזית וכדאיתא במוספתא (פ"א הי"ג)

צרכה צפני עצמה משום צרכה שאינה צריכה כדאיתא נפרק גז' לו כהן גדול (יומא דף ע"ג) דפרין ונייתי ספר תרומה אחרונה ונקרי וקא משני ריש לקיש משום צרכה שאינה צריכה וכי היכא דהמס חד גברא צמרי ספרי אית ציה משום צרכה שאינה צריכה הכי נמי גברי טונא צמד עיסה אית ציה משום צרכה שאינה צריכה ושרי ליה מריה לצעל הוראה זו [א] וכן קיעלתי מרובי שאיסור גמור הוא ויש למחות ולצטל מנהג זה שהוא שלא כדין ונמשונה (שו"ת המלכות סי' מז) הארכתי צ"ד:

עכ"ל. ונראה מדבריו שכל שאין דעתו לחלקה צדק חף על פי שדעתו לחלקה אחר שחאפה מצטרפין ולישנא דרבי יוחנן דאמר העושה עיסה על מנת לחלקה עיסה [ב] פטור הכי דייק דכל שאינו חולקה צדק חף על פי שחולקה אחר אפיייה חייב אצל מדברי סמ"ג שכתבתי בסמוך נראה דנרין שלא יהא דעתו לחלק כלל אפילו לאחר אפיייה ואפשר דאורחא דמילתא נקט: L

א (ב) ואדם אחד שלש קב קב לבדו ונתערבו וכו' ואינן שנים שלשו כל אחד קב לבדו אם נתערבו ואינן

ג ואדם אחד שלש קב קב וכו'. משנה ריש פרק ד' לחלה וזמנן שהם של אשה אחת מין צמינו חייב ושלא צמינו פטורה: וכו"ש וסתם שנים מקפידין וכו'. שם בירושלמי עיין צמה שכתב הרמב"ם ריש פרק ז': וכו"ש ואם א' פת קיבר וכו'. שם בירושלמי וכתב בתרומת הדשן סימן קפ"ט דהוא הדין צאחד כרכוס

מקפידים על תערובתו אם הוא מין אחד מצטרף. משנה פרק (שני) [נחרא] לחלה (מ"א) שמי נשים שעשו צ' קבין ונגעו זה בזה אפילו אם הם ממין אחד פטורים וזמנן שהם של אשה אחת מין צמינו חייבת ושלא צמינו פטור ושם במשנה (ג) נחצאל איזהו מין צמינו וכתבתי צמינן שכ"ד (רס"ה ד"ה וכל אלו): וכו"ש וסתם שנים מקפידין זה על זה וכו' וסתם אדם אחד אינו מקפיד ומצטרף

וכו'. ירושלמי שם (ה"א) וכתבתי הרמב"ם (פ"ו ה"א-ב) והר"ם (שם) והרא"ש (פי" י) [א] סתם אשה אחת אינה מקפדת שמי נשים מקפידות אשה אחת שהיא מקפדת עשאוה כשמי נשים שמי שאינן מקפידות עשאוה כאשה אחת אם אינה מקפדת למה היא עושה בשמי מקומות אמר רבי יוחנן ידן כשאין לה מקום ללוש היה לה מקום ללוש צמקוס אחת והיא עושה אותה בשמי מקומות מקפדת היא: וכו"ש ואם אחד פת קיבר ואחד פת נאה אפילו מאדם אחד מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. גם זה שם בירושלמי (שם):

דרכי משה

שכו (א) ובמרדכי ריש פרק כל הבשר (ע"ד) (סי' תרפ"ט) כתב בספר התרומה (סי' פג) עיסה של שני בני אדם כגון תלמידים טז' בפני רב אחד אף על פי שאין כשיעור חלה בחלק א' מהן לבדו כיון שיש שיעור בין שניהם חייב בחלה ואף על פי שנתערב חלקם שלא מדעתם והמפריש חלה צריך ליטול רשות

פרישה

(ד) אבל נחתום העושה עיסה לחלקה בצק חייב. דאם ימלא מי שיקנה הכל כאחד לא יחלק נמצא שאין ממש בדעמו הראשונה שהימה לחלק: (אם הוא מין א'. כמו שכתב סימן שכ"ד מצטרף. עד כאן המגיה):

דרישה

שכו [א] (וסתם שנים מקפידין). וכתב הרמב"ם דעיסת השותפים חייבת בחלה ובמרדכי ריש פרק כל הבשר תלמידים הלומדים לפני רב אחד אף על פי שאין בכל אחד שיעור חלה רק בין שניהן חייב בחלה. עד כאן המגיה: [ב] ואם א' פת קיבר ואחד פת נאה אפילו של אדם א' וכו'. והוא הדין שתי עיסות שיש באחד כרכוס ובשני אין בו (מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. עד כאן המגיה) וכל זה שאין שיעור בכל אחד אבל אם יש בהן שיעור מפריש מאחד על חבירו אם הם של אדם א' טז' כן כתב תרומת הדשן סימן קפ"ט והביאו רמ"א (ט"ו א):

הגהות והערות

ט' כפי שכתב כאן כ"ה בכס"מ. וגם הגר"א בביאורו (ס"ק ו) כתב שכן היתה מפני שלא היה לה כלי גדול ללוש שניהם כאחת וכו' משא"כ בבי' נשים דכיון

עם ציונים מהש"ך

ה. לשון הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות כבודים ד"ו י"ט ממשנה ז' פ"ק קמ"א דמלה:
 ג. (נמני"ם ע"ס) מהירושלמי ע"ס (המלה) כפי גירסתו [רש"י] בספקי מלה ע"ס ב: ו. ע"ס בירושלמי-וכרטי יומין [נמני"ם ע"ס] רש"י ע"ס: סימן ג; רש"י ע"ס:
 ח. וכן מבב הטור:
 ט. [נמני"ם] ע"ס ד"ו ב' ממשנה המכרת [א"ת ע"ס]: (* ב"מ"ג ע"ס קמ"א ר"ג. ד' איתא וגם אין דעתם לחלק אלא לאכול יחד, וכן צריך לעי"ד להגיה כ"ן:

ציונים לרמ"א

עם ציונים מהש"ך

ג. ב"י [נ"ה ע"ס] א"ל בשם סמ"ג [ע"ס קמ"א ר"ג. ד']:

הגהות והערות

[ד] ע"ס חלה להם [סימן ה] א"ת כ"ן דהרא"ה מה"א דר"ט בגמרא א"ל ד"ן בע"פא כ"ט ו"א כ"ל ע"ס, ו"א א"ר נשיכה ה"א הכל עשה ראשון, כמבואר בטורח"ס פ"א משנה ז':
 [ח] הוספות ע"ס סמ"ב ב' לע"ן מוקף, ו"א לע"ן י"ר"ף. אולם בחוספות הרא"ש ע"ס [מ"ה, ב' ד"ה א"ל] וחספות רבינו פרץ [ע"ס ד"ה ע"א] כמ"ב ב' לע"ן צ"ר"ף:
 [י] ע"ס ע"ו א"ר"ם סימן ט"ו [פ"ק ב' ע"ה] הרא"ה מדברי הרא"ש, ע"ס צ"ר"ף הגר"א סימן ע"ה פ"ק ג' ו"ה ע"ה ע"ס ע"ה ב':
 [ז] טוקן ממסדורה פלאופועה חק"א, וכן הוא במש"ח צ"מין ע"ס:
 [ח] ואחר כך בשו"ת חזרין ומעריבין ועו"ש מן הכל להם אחר, כן הוא במש"ח צ"מין ע"ס:
 [ט] נראה דה"א ראשי חוטם "מחריץ ימיה":
 י' א"ל כמ"ב ב' לה"ה, א"ל דמדיכמ"ב ד"לחלק" היינו לאנשים הרבה משמע ד"לע"מ"ו לא יוקרי עושה לחלק:
 י"א ממסדורה קראקא ע"ס (רמ"א דפ"ר) ה"ס"ה "שטי"ם:
 י"ב בירושלמי ה"ס"ה "ע"ג"ל" ו"ל"א ע"ג"ל" כמקום "היי"ב" ו"פ"טור":

ד שעשה עיסה לעשותה שאור דה"ק. לחלקים קטנים שלא יהא זהם שיעור חלה, חייבים בחלה, שאם לא ימכר לחלקים יעשנה פת וימחייב בחלה. וכמ"ב הב"מ [נ"ה ע"ס] יש נהגים לקנות מן הנחמס חלק אחד מעיסה גדולה ויש באומו חלק כשיעור ומפריש ממנו חלה ומצרך עליו, וכן הוא מוכר מנאומה עיסה להרבה בני אדם לכל אחד [חלק] שיש בו כשיעור וכל אחד מפריש מחלקו ומצרך עליו, והדבר פשוט שזה טעות, חדא דהלא מיד שגלגל הנחמס העיסה הגדולה חייב להפריש ממנה חלתה אפילו היה דעמו למכרה לחלקים קטנים פחות מכשיעור, כל שכן הלא שאין דעמו למכרה אלא לחלקים ככשיעור, וכיון דהמנחה

חלה עליו להפריש חלה ושוב פטורה כל העיסה היאך נמיר לנחמלה למכור לחלקים ושהלוקחים יפרישו חלה ויצרכו והנחמס לא יפריש ולא יצרך. ומו, דכיון דבהפריש חלה של הנחמס פטורה כל העיסה, לית לן למכרה לחלקים ושיצרך כל אחד זכרה בפני עצמו משום זכרה שאינה זריכה, ע"כ, וכמ"ב שקבל מרבותי שאיסור גמור הוא ושהצריך בחטובה [ש"מ הב"מ] החטובה סימן מ"ב. וכל בחטובה מש"ח צ"מין סימן א' כמ"ב דלחומרא דוקא יש לחלק בין נחמס לאיש דעלמא אבל לא לקולא, והלכך אין לנחמס ביד הנשים הקונות מן הנחמס ישראל וכל אחת נוטלת [חלה] " משלה בפני עצמה אם הוא כשיעור חלה, ואדרבה צריך לקיים ולהחזיק מנהגן כדי שנקבל בלא טירחא מוכל כל אשה ליקח חלה כל ערב שבת, שכבר נהגו ליקח חלה על פי הירושלמי דמסכת שבת [פ"ב הל"ה ו] א"ת הראשון חלתו של עולם כו' וגרמה לו חיה מיתה לכן נמסרה מזוה חלה לאשה כו'. ואין דבריו מוכרחים. וכמ"ב עוד ע"ס בחטובה מש"ח צ"מין, אמנם מה שנוהגים בחטובה שעושים לחם גדול שמימימים אותו על השלמן בשעת הדרשה שממנו לוקחים חלה הרבה נשים כל אחת בפני עצמה, אף על פי שכל אשה נוטלת עיסה כדי שיעור מכל מקום לפי שמתחלה לשו הכל צבת אחת"ו אין להפריש רק חלה אחת, ולכן יש למחות ביד הנשים שלא יטלו מאותו לחם רק חתי חתי"ו ומש"ח נשים דקניות חכמניות שנוהרו בזה: **ה אב"ל שאור אדם העושה עיסה דחלקה בבצק, לאנשים הרבה, שלא יהא נאחמת מהן שיעור חלה, פטורה. אבל אין דעמו לחלק בצק, אף על פי שדעמו לחלקה אחר אפייה חייבת: ו פטורה. ודוקא שיש שנתנו לנחמס, אבל אדם אחד שנתנו לנחמס מסתמא אינו מקפיד ואפילו ערבו שלא מדעמו חייב:**

לידייהו בשעת חיוב דהיינו בשעת הגלגול, וזה פשוט דשנים שעו"שין עיסה לחלק לכל אחד שיעור חלה שאין אחד מהם יכול להפריש חלה בשביל חלק הצירוף אם הוא מקפיד על זה, ואינו נעשה שלוחו בעל כרחו, הלא נמי כן הוא, דודאי דעת הנחמס לעשות בעיני המועיל, והוא כאלו הקנה להם הנחמס חלה חלקם קודם שנגלגל העיסה, מ"כ שהם מכיריו ורגילים ליקח ממנו דודאי הוא מקנה להם בשעת גלגול העיסה לכל אחד חלקו, ואי אפשר לו ליקח חלה מהעיסה דהוא כאלו שלו, ובשעת חלוקה נוטל כל אחד חלקו ומפריש ומצרך. כן נראה לי ליישב אותו המנהג אם הוא באופן שזכרתי שיש נשים רגילין ליקח בכל ערב שבת מזה הנחמס, אבל לא באופן אחר, כן נראה לענ"ד. ובנחמס גוי פשיטא שאין שייך דבר זה, דאינו מקנה רק אחר החלוקה. ובחטובה, שעושות הנשים לחם אחד גדול ולוקחין הרבה נשים מנאומה עיסה שיעור חלה ומפריש כל אחת חלה ואחר כך חוזרין ומעריבין העיסות ועו"שין מהם לחם אחד, וזה פשיטא דאסור, וכן כמ"ב הר"ב [מש"ח צ"מין] ע"ס בזה"ה מש"ח צ"מין:

דרך דחה למהריק"ש
 שבו ס"ף ב' יעשנה פת אבל איש אחר העושה עיסה על מנת דחלקה לאחרים בעודה בצק פטורה, [כ"ל]:

ב ינחתום ד שעשה עיסה לעשותה שאור לחלק חייבת בחלה [י"ט] שאם לא תמכר יעשנה פת יה אבל [הגה] פ"א א"ת א"ת (ב) העושה עיסה (א) לחלקה בצק פטורה:
 ג. "נשים" שנתנו קמח לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור אף על פי שיש בכללן כשיעור ו פטורה: הגה [י"ט] דוקא שערבן שלא מדעתן אבל מדעתן [י"ט] חייב שהרי אינן מקפידין:

לחלקה בצק, אף על פי שדעמו לחלקה אחר אפייה חייב, כן כמ"ב צ"י [ד"ה כמ"ב] ודלא כמ"ג [ע"ס קמ"א ר"ג, ד]. ובת"ב בחטובה מהר"ר צ"מין ז"ל [מש"ח צ"מין] סימן א', המנהג בקצת מקומות שנחמס ישראל עושה עיסה גדולה וצאוח הנשים ולוקחות ממנו כל אחת כדי שיעור חלה, וכל אחת נוטלת חלה מעיסה שלקחה מהנחמס, דשפיר עבדי הכי, דדעת האדם תליא מילתא, כמו דאמרינן הלא לקולא דאם דעמו לחלק בצק פטורה הכי נמי אזלינן לחומרא דבר דעמו והוא כאלו כל בצק נילוש בפני עצמו, וחייב כל אחד ליעול חלה משיעור חלה שלו. ומ"מ ז"ל [נ"ה ע"ס] חלק על זה, ע"ש, וכמ"ב שכן קיבל מרבותי שאיסור גמור הוא. ואני העניר אומר אם קבלה הוא נקבל, ואם לדין יש תשובה דיש לי ליישב המנהג מ"כ אחר, והוא על פי הגמרא פרק כל הגט [גיטין] דף ל' ע"א המלוה מעות א"ת הכהן להיות מפריש עליו מחלקו מפריש עליו בחוקת שהוא קיים, ואינו עושה שמה מ"ה הכהן. פירוש, כשיפריש תרומותיו ימכור התרומה ויעבד הדמים לעצמו צפרעון החוב זה בשביל הכהן, ופרכינן על זה ואף על גב דלא אחי לדיה, בחמיה, אף על פי שאינו נומנו לכהן והוא יחזירם לו קמחי דמפריש עליהן, וכיון דלא מטי לדיה מאן זכי ליה לכהן כהן הך תרומה שיקבלנה זה בחובו והיאך ילא ידי נחיה, ומשני בחמיה דמנה עסקינן, שאינו רגיל לתת תרומתו אלא לכהן זה, הלכך כיון דמלתא דפשיטא היא דלדידהו יהיב להו אסמו להו שאר כהנים דעמייהו והוא כמ"ב דמטו לדיה (דמהני) [דהני]. ויש עוד מירוסים בגמרא דמתר"י בענין אחר, מכל מקום לא פליגי על תירוצן זה מ"כ דה"ן אלא דקשיא להו הא לא קמחי מתנימין מכירי כהונה, אלמא דלדינא הם מודים דכל שהם מכיריו הוה כאלו אמו לדידיהו. הכי נמי בזה"ה נחמס שיש לו מכירין שרגילין ליקח ממנו כל ערב שבת והם קונים על מנת כן שהם יפרישו חלה, והוא להו כאלו קנו ממנו קודם שעושה העיסה ואחתי

לידייהו בשעת חיוב דהיינו בשעת הגלגול, וזה פשוט דשנים שעו"שין עיסה לחלק לכל אחד שיעור חלה שאין אחד מהם יכול להפריש חלה בשביל חלק הצירוף אם הוא מקפיד על זה, ואינו נעשה שלוחו בעל כרחו, הלא נמי כן הוא, דודאי דעת הנחמס לעשות בעיני המועיל, והוא כאלו הקנה להם הנחמס חלה חלקם קודם שנגלגל העיסה, מ"כ שהם מכיריו ורגילים ליקח ממנו דודאי הוא מקנה להם בשעת גלגול העיסה לכל אחד חלקו, ואי אפשר לו ליקח חלה מהעיסה דהוא כאלו שלו, ובשעת חלוקה נוטל כל אחד חלקו ומפריש ומצרך. כן נראה לי ליישב אותו המנהג אם הוא באופן שזכרתי שיש נשים רגילין ליקח בכל ערב שבת מזה הנחמס, אבל לא באופן אחר, כן נראה לענ"ד. ובנחמס גוי פשיטא שאין שייך דבר זה, דאינו מקנה רק אחר החלוקה. ובחטובה, שעושות הנשים לחם אחד גדול ולוקחין הרבה נשים מנאומה עיסה שיעור חלה ומפריש כל אחת חלה ואחר כך חוזרין ומעריבין העיסות ועו"שין מהם לחם אחד, וזה פשיטא דאסור, וכן כמ"ב הר"ב [מש"ח צ"מין] ע"ס בזה"ה מש"ח צ"מין:

דרך דחה למהריק"ש
 שבו ס"ף ב' יעשנה פת אבל איש אחר העושה עיסה על מנת דחלקה לאחרים בעודה בצק פטורה, [כ"ל]:

אחד שיעור חלה, אף על פי שאחד פת כרכוס ובשני אין בו, מפריש מאחד על הצירוף אם הם של אדם אחד אפילו בלא נשיכה אלא שהם לפניו, דהא ממין אחד הם, ע"כ. טעה בחמ"ה, דכמ"ב צ"ן שיעור מהני צירוף על ידי נשיכה וז"ל כשיעור לא צריך נשיכה, וחשיב שהך יש שיעור הוא כאלו של סוף הסימן שלפני זה, ולא היא, דכ"ן מיי"ר דדבר המקפיד ועל כן צדבר שאין בו שיעור לא מהני נשיכה לנרפה כשיעור חלה, וז"ל שיעור מהני נשיכה שפירוש מאחד על הצירוף. וצ"ל ספק לא עיין בעל הלבוש במקור הדין, וזה גרס לו שכתב כן: (ב) העושה עיסה דחלקה בצק. פירוש, לכל אחד פחות מכשיעור חלה. אבל אם אין דעמו לחלקה בצק, אף על פי שדעמו לחלקה אחר אפייה חייב, כן כמ"ב צ"י [ד"ה כמ"ב] ודלא כמ"ג [ע"ס קמ"א ר"ג, ד]. ובת"ב בחטובה מהר"ר צ"מין ז"ל [מש"ח צ"מין] סימן א', המנהג בקצת מקומות שנחמס ישראל עושה עיסה גדולה וצאוח הנשים ולוקחות ממנו כל אחת כדי שיעור חלה, וכל אחת נוטלת חלה מעיסה שלקחה מהנחמס, דשפיר עבדי הכי, דדעת האדם תליא מילתא, כמו דאמרינן הלא לקולא דאם דעמו לחלק בצק פטורה הכי נמי אזלינן לחומרא דבר דעמו והוא כאלו כל בצק נילוש בפני עצמו, וחייב כל אחד ליעול חלה משיעור חלה שלו. ומ"מ ז"ל [נ"ה ע"ס] חלק על זה, ע"ש, וכמ"ב שכן קיבל מרבותי שאיסור גמור הוא. ואני העניר אומר אם קבלה הוא נקבל, ואם לדין יש תשובה דיש לי ליישב המנהג מ"כ אחר, והוא על פי הגמרא פרק כל הגט [גיטין] דף ל' ע"א המלוה מעות א"ת הכהן להיות מפריש עליו מחלקו מפריש עליו בחוקת שהוא קיים, ואינו עושה שמה מ"ה הכהן. פירוש, כשיפריש תרומותיו ימכור התרומה ויעבד הדמים לעצמו צפרעון החוב זה בשביל הכהן, ופרכינן על זה ואף על גב דלא אחי לדיה, בחמיה, אף על פי שאינו נומנו לכהן והוא יחזירם לו קמחי דמפריש עליהן, וכיון דלא מטי לדיה מאן זכי ליה לכהן כהן הך תרומה שיקבלנה זה בחובו והיאך ילא ידי נחיה, ומשני בחמיה דמנה עסקינן, שאינו רגיל לתת תרומתו אלא לכהן זה, הלכך כיון דמלתא דפשיטא היא דלדידהו יהיב להו אסמו להו שאר כהנים דעמייהו והוא כמ"ב דמטו לדיה (דמהני) [דהני]. ויש עוד מירוסים בגמרא דמתר"י בענין אחר, מכל מקום לא פליגי על תירוצן זה מ"כ דה"ן אלא דקשיא להו הא לא קמחי מתנימין מכירי כהונה, אלמא דלדינא הם מודים דכל שהם מכיריו הוה כאלו אמו לדידיהו. הכי נמי בזה"ה נחמס שיש לו מכירין שרגילין ליקח ממנו כל ערב שבת והם קונים על מנת כן שהם יפרישו חלה, והוא להו כאלו קנו ממנו קודם שעושה העיסה ואחתי

לידייהו בשעת חיוב דהיינו בשעת הגלגול, וזה פשוט דשנים שעו"שין עיסה לחלק לכל אחד שיעור חלה שאין אחד מהם יכול להפריש חלה בשביל חלק הצירוף אם הוא מקפיד על זה, ואינו נעשה שלוחו בעל כרחו, הלא נמי כן הוא, דודאי דעת הנחמס לעשות בעיני המועיל, והוא כאלו הקנה להם הנחמס חלה חלקם קודם שנגלגל העיסה, מ"כ שהם מכיריו ורגילים ליקח ממנו דודאי הוא מקנה להם בשעת גלגול העיסה לכל אחד חלקו, ואי אפשר לו ליקח חלה מהעיסה דהוא כאלו שלו, ובשעת חלוקה נוטל כל אחד חלקו ומפריש ומצרך. כן נראה לי ליישב אותו המנהג אם הוא באופן שזכרתי שיש נשים רגילין ליקח בכל ערב שבת מזה הנחמס, אבל לא באופן אחר, כן נראה לענ"ד. ובנחמס גוי פשיטא שאין שייך דבר זה, דאינו מקנה רק אחר החלוקה. ובחטובה, שעושות הנשים לחם אחד גדול ולוקחין הרבה נשים מנאומה עיסה שיעור חלה ומפריש כל אחת חלה ואחר כך חוזרין ומעריבין העיסות ועו"שין מהם לחם אחד, וזה פשיטא דאסור, וכן כמ"ב הר"ב [מש"ח צ"מין] ע"ס בזה"ה מש"ח צ"מין:

ס"ף ב' יעשנה פת אבל איש אחר העושה עיסה על מנת דחלקה לאחרים בעודה בצק פטורה, [כ"ל]:

Adret, Solomon ben Abraham

פסקי חלה להרשב"א

עם ביאור קדושת לחם

כולל ביאורים וחידושים בדברי הרשב"א ושיטתו
ואגב יבוארו עוד שיטות רבותינו הראשונים ז"ל בהלכות חלה
ובסופו שאלות ותשובות בדיני חלה הערות והארות על
פירוש המשנה להר"מ והר"ש במס' חלה

חובר על ידי בעזיה"ת

ישכר דוב ברגמן

מוסד הרב קוק ירושלים

צמור ואפוא צאילפס אלל אס אפאו צמור חייב א"כ ר"י צרבי יוסי היינו חכמים, וא"כ הוא הדבר קשה דא"כ מה יענה ר"י להיהא דרצונה דמלוואים, דמפני דנחמלה עושה אותה צרותמין כל לרכה ואח"כ אופה אותה צמור כדין מציתי כ"ג קורא אותה הכמוז לחם כמ"ש לעיל [אות ד' או"ק ב'], וכיון דקריו לחם א"כ ה"ה לענין חלה חשיב לחם, ואמאי קאמר דאפילו חזר ואפאו צמור פטור מטעם דאין אפיה אחר צישול, דמ"ש התם דאפיה דאחר צישול חשיבה אפיה וחשיב לחם.

שוב ראיתי דאי מהא לא איריא ולק"מ, דאפשר לומר דר"י צ"י יוסי ה"ט דס"ל דזה חזר לפטור ואפילו חזר ואפאו צמור, משום דס"ל כרבי יהודה לפי סברת רבא דס"ל דמזור אחד צעיק, לאפוקי צישול ואח"כ אפיה צמור, וכבר כתבנו [אות ד' או"ק ב'] צ"ש ר"מ דסברת ר' יהודה אינו אלא צבילתו רכה דמעיקרא אי אפשר לאפותו צמור עד שיקרוש ע"י הצישול, אבל צבילתו קשה דמעיקרא היה אפשר לאפותו צמור אפילו בק' חנונים שפיר דמי, והכא צמעיקה וחליטה צבילתו רכה הוא ומשום פטור, משא"כ צרובה דמלוואים צבילתו קשה דכיון דהיה אופה אח"כ צמור קרוי לחם.

[ב] וכו"ש רבינו הרמב"ן, ואילו היכא דשדא מוגלשין וכו' אע"פ שהאור מהלך תחתיו וקא מרתח להו טובא, אי בעדיניהו עיסה וקא הדר אפי להו צמור וכו' עכ"ל¹. צריך למודעי מנין לו לרבינו זה, דאע"פ שהאור מהלך תחתיו וקא מרתח להו טובא, דהא פשט מנהיתין

שוב ראיתי דנדבר זה איכא פלוגתא צירושלמי צ"ק לחלה [ה"ל] עלה דמתניתין דמעיקה וחליטה, דאמרין התם איזהו חלוט צמור אמר רבי זעירא כל שהאור מהלך תחתיו, אמר רבי יוסי אפילו האור מהלך תחתיו עכ"ל, הרי דאפילו צמור אי צ"ה דאיזהו חלוט צמור שפטור מן החלה, דלרבי זעירא כל שהאור מהלך תחתיו של הכלי אשר הקמח צמחו או המים רותמין צמחו הוא חלוט צמור שפטור מחלה כיון דע"י החליטה נחבשל צישול גמור, ולרבי יוסי אפילו האור מהלך תחתיו חייב בחלה דכל שאפאו אח"כ צמור נחשיב, ונראה דרבינו פסק כרבי יוסי. אבל ק"ק אמאי לא הזכיר דפלוגתא הוא צירושלמי והלכה כר' יוסי, וכנז מידוע דין זה צמח דמשמע דמפשט הש"ס דלין כך הוא ולא צרכין להירושלמי.

ירושלמי² רבי יוחנן³ שכן העושה עיסה ע"מ לחלקה בצק פטורה מן החלה, והתנין נחתום וכו', לא ברעתו הדבר תלוי ברעת הלכותות הדבר תלוי ימצא לקוחות ויחלק⁴ לעשותה עיסה, ושמועין מינה שהעושה על מנת לפטור פטורה ואע"פ שנתגלגלה בענין חיוב.

מתני'⁵ עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה חייבת בחלה, ומערבין בה ומשתתפין בה ומברכין עליה ומוזמנין עליה ונעשית ב"ש ויוצא בה אדם י"ח בפסח⁶, אין הרועים אוכלין ממנה אינה חייבת בחלה, ואין מערבין בה ואין משתתפין בה ואין מברכין

קבע סעודתיה עלויה מברך עליה המוציא ושלוש ברכות. אמר רב בר רב אשי הואיל ואדם יוצא בה י"ח בפסח מאי טעמא לחם עוני כתיב, הלכך חייבת נמי בחלה. מתני'⁷ נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה, ונשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור, אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה.

ירושלמי⁸ רבי יוחנן⁹ שכן העושה עיסה ע"מ לחלקה בצק פטורה מן החלה, והתנין נחתום וכו', לא ברעתו הדבר תלוי ברעת הלכותות הדבר תלוי ימצא לקוחות ויחלק¹⁰ לעשותה עיסה, ושמועין מינה שהעושה על מנת לפטור פטורה ואע"פ שנתגלגלה בענין חיוב. מתני'¹¹ עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה חייבת בחלה, ומערבין בה ומשתתפין בה ומברכין עליה ומוזמנין עליה ונעשית ב"ש ויוצא בה אדם י"ח בפסח¹², אין הרועים אוכלין ממנה אינה חייבת בחלה, ואין מערבין בה ואין משתתפין בה ואין מברכין

לכ. בדפוס ראשון של החתומים איחא לפני חשנה זו ועל מתניתין דאלו חייבים במעשרות ופסורין מן החלה הסופגין והדובבנין. ובכתיב ליחא. ועיי' לקמן הערה מב. לה. חלה פ"א מ"ו. לה. חלה פ"א ה"ה. לה. בירושלמי שזכרנו שבאר דבעל חן מירא הוא רבי שמעון בן לקיש. אולם הרי"ש בפי"ז ובאר דזע ט"י רכ"א כתבו דסי' הוא רובי יוחנן אמר לה. וכ"ה נידסת תנריא בירושלמי. וכך איחא להרי"א בירושלמי לקמן פי"ד היא ע"י"ש. לו. בדפ"ו תיגור דצ"ל ויחלק. וכ"ה בכתיב. לה. חלה פ"א מ"ח. לכ. בכתיב. ואם. ובמשניות. אס.

חמין לתוך קמח דתתאה גבר ולא הוי צישול לכ"ש דאפיה דאחר צישול כזה מתייב, ואם כן לפי הש"ס דלין דהמעיקה קמח לתוך חמין הוא למאי דפריך הש"ס ותנא קמח מאי שנה דהמעיקה ומאי שנה דחליטה, עדיפא מינה הו"ל למפרך דאיך אפשר לומר דבית הלל צמעיקה מתייבין אף דהוי צישול גמור דתתאה גבר, ובחליטה דהוי חמין לתוך קמח דלא הוי צישול דתתאה גבר פטורים, כעין מה שהקשו צירושלמי לבית שמאי לפי גרסתם צרייתא. ומדלא הקשו כן צ"ש דלין כי אס דמאי שנה זה מזה, ע"כ צריך לומר דסבירא ליה לש"ס דלין דמין צמעיקה וצין בחליטה מיירי דהכלי שהקמח צו או הכלי שהמים רותמין צו הוא ע"ג האש והאור מהלך תחתיו, דככה"ג זה וזה צישול גמור, וליכא לאקשווי כי אס דמ"ש מעיקה וחליטה ולא עוד, זה נראה צדעת רבינו. אבל התוס' צמ"ש צ"ה ותנא קמח וכו' הקשו דלימא דמר סבר עילאה גבר ומר סבר תתאה גבר, דנראה דס"ל דהכל מייירי

[חלה פ"א מ"ו עדיות פ"ה מ"ב] נראה דמיירי דשדא מים רותמין על גבי קמח שהקמח צבלי שאינו עומד על גבי האש, וכן צהפכו צותן קמח על גבי מים רותמין מיירי נמי שאחר שסלק הכלי ממים רותמין מעל גבי האש נתן קמח צמחו, דאפשר דככה"ג דאינו צשול גמור הוא מאי דמתייבין צ"ה צמור ואפוא צמור או צאילפס דדינו כחמור, וצפרט למאי דק"ל כשמואל דס"ל דתתאה גבר כדאמרין צפרק כ"ד לולין (דף ע"ז ע"א) יעו"ש, וא"כ צותן מים רותמין ע"ג קמח קר אמרינן תתאה גבר ואינו מתבשל כי אס מעט ממנו כשיעור כדי קליפה כדאמרין צפרק כ"ד לולין, וגם צותן קמח ע"ג רותמין כל שאין הכלי של המים על גבי האש אינו כ"כ צישול, וי"ל דמשו"ה דאינו כ"כ צישול חייבת, דאפיה צמור אחר צשול כזה חשיבה אפיה כדין לחם, אבל כשהאור מהלך תחתיו צבלי שהקמח צמחו או כללי שהמים רותמין צמחו וקא מרתח להו טובא דהוי צישול גמור, אפשר דאפילו צ"ה

תלמוד ח"ג רבנא

ע"כ ב"אור חב"י" אלא כ"ז

ר"א רמ"ג
ת"כ ב"ב
ר"ב ר"ג
ר"ד ר"ה
ר"ו ר"ז
ר"ח ר"ט
ר"י ר"י
ר"כ ר"כ
ר"ל ר"ל
ר"מ ר"מ
ר"נ ר"נ
ר"ס ר"ס
ר"ת ר"ת
ר"י ר"י
ר"כ ר"כ
ר"ל ר"ל
ר"מ ר"מ
ר"נ ר"נ
ר"ס ר"ס
ר"ת ר"ת

שיח ההלכה

תרומתכם, אזלינן בתר מחשבה ואומרים כל דבר שעומד במחשבתו ליחלק כחלוק דמי, שר"ת טרטור"ד (מהדר"ת ח"ב סי' קפ"ז).

76 אבל

בשור"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קע"ט אות ב' ג') מדייק בדברי הרמב"ן (הל' חלה דף כ"ז) שאין הפטור משום שמחשיבים העיסה כאילו כבר מחולקת מעכשיו, אלא שכיון שאין עיסה חייבת בחלה אלא מצד סופה שעומדת להיות לחם, ע"כ מודדין כל חשיבותה לפי סופה, וכיון דמיועדת להחלק לפני היותה לחם חסר בחשיבותה ואינה חייבת בחלה. [ועיין בשיח הארץ ד"ה פטור מהפרשת חלה מש"כ בזה].

והנה בר"ש (פ"א מ"ה) וברא"ש (הל' חלה סי' ב') הקשו על שיטת ר"ת (הובא לעיל בסי' ג') שסובר דהעושה עיסה בלילה עבה ע"מ לעשותה סופגנים חייבת בחלה, כיון שבשעת גלגול ראויה להיות לחם ולא איכפת לן מה שאח"כ מבשלה, מהלכה דידן דעושה עיסה ע"מ לחלק בעודה בצק פטורה, דמוכח דאזלינן בתר הסוף, וכ"ש דצ"ל בע"מ לעשות סופגנין שתהא פטורה מן החלה.

שיח הארץ

אחת מהן פחומה מכשיעור, ולכן לא מיקרי שהימה לה שעת חוצה, ושפיר מתחייבת אח"כ בצירופן כמו צ' עיסות פחות מכשיעור דמאטרפיי, אכן דעת הרמב"ם דמחשבת חלוקה לא משוי כחלוקה, אלא כיון דדין לחם הוא יסוד המחייב בחלה, וכיון דמחשב עליה בשעת עיסה להיום פטורה מן החלה בשעת חלוח דין לחם זהו הפטורה מחיוב חלה, והוא פטור מחשבה, ולכן שפיר מקרי שעת חוצמה ונפטרת לעולם.

אלא שהגר"מ הקשה על הסברה שהעושה עיסה ע"מ לחלק כחלוק מעכשיו דמי, דא"כ מדוע ההלכה דדוקא במחלקה בעודה עיסה פטורה, אבל במחלקו לאחר אפיה חייב, דלסברה זו מה צין החושב לחלקה כשהיא צק לבין החושב לחלקה לאחר האפיה, ולמה לא נאמר דאף כשחושב לחלקו לאחר אפיה שנחשב כחלוקה מעכשיו, אלא על כרחך שאין העיסה נחשבת כחלוקה מעכשיו כלל, וטעם הפטור כסברה צ' מפני שלא יהא זה שיעור כשיהיה לחם, ולכן בעשה ע"מ לחלק לאחר אפיה אינו נפטר, שהרי בשעת האפיה כשיחול זה דין לחם עדיין יהיה זה שיעור, ועוד הקשה על דעת הראב"ד דמדכחז דהעושה עיסה

ומקושייתם מוכח דסוברים כסברא הב', דלסברא א' דהפטור הוא מצד שהחיבור הוא חיבור עראי וכאילו שהוא כבר מחולק, דוחק לומר כן בסופגנים דעיסה המיועדת לסופגנים מעכשיו אינה עיסה כלל, ובוודאי שסוברים דהפטור הוא משום שבחלה הכל נידון אחר סופו, ע"כ שפיר הקשו דגם בענין סופגנין אית לן למיזל בתר סופו, ולשיטת ר"ת דלא איכפת לן בעתיד וגם אם מייעד העיסה לסופגנים חייבת, צ"ל דסבר כסברא א', וע"מ לחלק גרע טפי דמחשיבים העיסה כמחולקת מעכשיו, משא"כ בעיסה המיועדת להיות סופגנים עכשיו העיסה היא ככל העיסות לכן חייבת בחלה, (שור"ת בית אפרים יר"ד סי' ט"ט, תורת הארץ פ"ד אות ק').

(ה) הראב"ד (בהשגות שם) משיג על הרמב"ם, וסובר שאשה העושה עיסה על מנת לחלק חייבת בחלה שחוששים שמא תימלך מלחלקה, ודוקא בשותפין

ד) * פטור

בכל אחת ה, חייבות חת ישראל חרות לא (סעיף י"ג)

ניסה ע"מ , דאסור לעיל (בסי' שרוצה : כשיעור לא אסרו שקיעו רק ים סיבה.

מ לחלק ראשונים העומד עיסות יד חיוב ער ב' ב', סי' רצ"א ה"ק (סי' ד"ה ש"ך (סי' א') פטור מן פחות

ה האם היעשות יים כל וחלה ב לכם

סני חוג כהלכה

נזנין זנסנו ז

בר"מ ז שחזון יואל דראק ז.י.י.א

פסקי חלה שער ב' להרשב"א נז

לשייר יתר מעט כדי שיהא מוקף אע"פ שאינו מוקף לכשיעור. והראשון נראה עיקר וכן פי' בתוספתא שם במס' ביצה. וכבר כתבתי בס' עבודת הקודש בבית מועד.

76 שתי נשים שעשו עיסה כדי לחלקה בעיסה אם אין בכל א' כשיעור פטורה מן החלה דכיון שעשאה לחלקה הרי היא כמחלקת. דתנן בפ"ד שתי נשים שעשו שני קבין ונגעו זב"ז אפי' הם ממין אחד פטורים כלומר ואין מועיל להם שום דבר לא נשיכה ולא צירוף של

קדושת לחם

ואע"פ שאינו מוקף לכשיעור עכ"ל, ומשמע דמדון מוקף אתי עלה ל"ע כנ"ל. **שוב** ראיתי להר"י קורקוס צפ"ה מהי צבורים שעמד לחקור בשיטת הרמב"ם אם ס"ל דגם בחלת חו"ל צעיון מוקף, ומתחילה ר"ה לדקדק בדעת הרמב"ם דגם בחלת חו"ל ס"ל דצעיון מוקף, ואח"כ כתב להעיר כמ"ש לדקדק דמה יועיל אם יניח קלת כדי שיכא מוקף, מאחר שאוכל והולך ואח"כ מפריש ונמלא מפריש גם על מה שאכל כבר, ומה תועלת אם ישיר קלת כדי שיכא מוקף והלא אינו מרויח על מה שאכל וכמ"ש לעיל לדקדק.

אמנם אח"כ כתב הר"י קורקוס ליישב את זה וז"ל, עוד ראיתי מי שכתב דאוכל והולך ואח"כ מפריש שפיר מקרי מוקף כיון שנילושה ביחד, ומעת שהתחיל לאכול דעתו הוה שישאר בצוף שיעור חלה ואותו שעה הוה הכל יחד ומפריש מן המוקף מקרי וכבר נכונה היא ונראה שזו דעת רבינו עכ"ל.

הנה דבריו חידוש גדול, והרי מוקף צעיון בשעת הפרשה מאי לן אם בשעת הלישה היתה ביחד, אבל הרי בשעת הפרשה לא היה מוקף, ודבריו חידוש גדול, אכן הרי קורקוס קלם לסברא זו וכחז שזה סברא נכונה, ולריבין אנו למשכנוי נפשין לבאר דבריו.

ואולי י"ל דבריו צמ"ש הרי קורקוס וז"ל ומעת שהתחיל לאכול דעתו הוה שישאר לצסוף שיעור חלה ואותה שעה הוה הכל יחד עכ"ד, נראה מדבריו דצמ"ש שהתחיל לאכול דעתו הוה להפריש חלה לצסוף וה"ז כמו שנתן עניו צ"ד זה ואוכל, אמנם אם זה נידן כנותן עינו אם כן גם בחלת א"י הדין כן.

ועיין בהשנות מהר"ו סי' מ"ח הביאו בד"מ סי' שכ"ג שכתב דדין זה דחלת חוץ לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש מדין צריכה נגעו כיון דקו"ל בצו"ה דף ל"א דצדצנן יש צריכה, מש"ה כשמפריש החלה לצסוף אמרינן הוצרך הדבר למפרע שאז היא חלתה של עיסה זו וע"ש, ולפי"ז יש להסביר ג"כ דברי הר"י קורקוס, דכוונתו

רבי
שלא
אבא
זבלין.
ם מן
ח"ל
ך עד
דצריך

יה צ"ע
מן מנינו
יש שלא
רעה על
זה, ואם
יו חטא

די שיכא
ז ומשייר
ך להניח
המוקף.
ה כמעט

מפריש,
ואר דו"ל
ה אינה
יס מלוא
העיסה,
כאן רק
מטעם
ז שריוס,
יה נכרין
הא מוקף

ולא אפילו בשערבו אותם כאחת דכל שעומד ליחלק בעיסה כמוחלק דמי. [ל] ותנן בפ"ק נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה ונשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור אם אין בשל א' מהם כשיעור פטור מן החלה כלומר מן הנחתום חייב שאפילו שעשה אותו כדי לחלקו ולמכרו לזה ולזה חייב. לפי שדעת הנחתום תלוי בדעת אחרים שאם לא ימצא מי שיקנה ממנו נותן דעתו לאפות את כולו לעצמו. אבל נשים שנתנו לו והוא ערב את הכל ולש להם עיסה אחת שלא מדעתם הרי זו כמחולק בשעת לישה ואינן מצטרפות. ולפיכך פטור עד שיהא כשיעור בכל א' וא':

L

קדושת לחם

ג"כ מטעם צריכה, וניחא דוקא בחלת חו"ל דאינה אלא מדרבנן וצדדנן יש צריכה; משא"כ בחלת הארץ דהיא מן התורה וצדדוריתא אין צריכה ועדיין ל"ע.

אבל האחרונים העירו על עוקר דברי מהרי"ו הג"ל מש"ס זכ"ה ל"ז מסוגיא דשנים שלקחו בהמה וחציות דשמואל סבר דגם חציות אסורה וס"ל דגם דרבנן אין צריכה ע"ש בתוס' ד"ה ושמואל וציומא ג"ו וצבכורות כ"ח.

[ל] **ותנן** בפ"ק נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה ונשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטור וכו', הסמ"ג צעשין קמ"א הקשה על המשנה מהא דתנן בפ"ג דחלה העושה עיסה עם הנכרי אם אין בשל ישראל כשיעור חלה פטור מן החלה משמע הא עם ישראל חייבת בחלה, ותירץ דכך מתני' מיירי בשנתנו קמח כל א' לצדה להנחתום והוא עירבן ועשה מהן עיסה יחד שלא מדעתן דאין לו כח לחייב עיסתם בלא רשות, אי נמי מיירי שדעתו של הנחתום לחלקן לצדוף לכך פטורה, וכן מוכח בירושלמי דאמר התם בממרח כריו של חצירו שלא מדעתו ר"י אמר לא נטבל ר"ל אמר לא נטבל מתוב ר"ל לר"י נשים שנתנו וכו' פטורה מן החלה וכו' דבזה כמו ממרח כריו של חצירו שלא מדעתו, א"ל שניא דא שכן העושה עיסה לחלקה צלק פטורה וכו' וע"ש בסמ"ג וצבכ"ט ס"ו פ"ב ודו"ק.

ועיין באור זרוע ה' חלה ס"ו רכ"א חו"ל וה"ג מתוב רשב"ל לר"י, [הכו הוא הגורסא הנכונה בירושלמי וכן הוא נוסחת רבינו עיין צכ"מ צפ"ו מ"ה צכורים ה"ט] דאמר נטבלו דהא הכא צין כולם יש בו כשיעור ואעפ"י פטורה מן החלה דכו"ל כממרח כריו של חצירו שלא מדעתו דהא לרפס הנחתום לעיסות שלא מדעתם עבד וקטני פטורה מן החלה, ושני ליה דשאני הכא שעשאה לחלק והדר פריך מנחתום וכו' וק"ל כ"י יוחנן דר"י ורשב"ל הלכה כר"י עכ"ד.

ירושלמי גבי מ של ח אומר לא נטבל. לנחתום לעשות י מן החלה ואין בע שכך העושה עיסו תנינן נחתום שעו לא בדעתו הדבר

נמצא כיון דהלכה שפירבן שלא מדעתן ה"ז חייבת בה כשיעור גורם לחייב צ דברי הרמב"ם צפ"ה צ בחלה, ושם כתבנו וע"ש, והוא יסוד גדו וכמ"ש האו"ז לפסוק **אמנם** הרמ"א ציו" לנחתום קמח וכתב ע"ז הרמ"א ח"י עכ"ל, הנה לכאורה ל' ו

ואולי כוונתו דשלא דה"ז כמו שח דמו וכ"כ המאירי, א"צ הרמ"א צמ"ש שכרי או

איברא בדברי הר"ו כרי הן ממ לבאר שם באות (כ"ע) מקפידים אמרינן בירו

F. J. S.
81-06-88

חדושי רבנו חיים הלוי

חדושים וביאורים על הרמב"ם

מ א ר

רבנו הגדול הגאון החסיד רבן ומאורן של כל בני ישראל

מרת רבנו חיים הלוי זצוקלה"ה סאלאווייציק

מלפנים ר"מ בהישיבה הגדולה דחלאזין ואח"כ אב"ד ור"מ בעיר בריסק.

בתוספת

גליונות החזון איש

לעשותה פת, ומייבת עיסתו מדאורייתא בחלה, דהרי דעמו
 היטה לכתחלה גם לעשותה פת, משא"כ בחלה דעמה מזכרת
 לכתחלה רק לחלקה, ופטורה מחלה מדאורייתא כ"ז שלא
 נמלכה, רק לאחר שנמלכה י"ל דחייבת בחלה, אולם קודם
 שנמלכה עדיין פטורה, אך השיג הראב"ד על הרמב"ם מ"ש
 מאטריגא דמבואר בירושלמי דגורין שמה חמץ, וא"כ הו"ל
 גם הכא למיגור שמה חמץ וחייבה מדרבנן. אכן נראה,
 עפ"ם שפסק הרמב"ם בפ"ז מהל' ביכורים שם ה"ט ז"ל
 אבל שני ישראלים שעשו כך וחזר כל אחד אחר שמלכו
 והוסיף על חלקו עד שהשלימו לשיעור ה"ז פטורה שכבר
 היטה לה שעת חובה וכן היו פטורין באותה שעה מפני
 ששאוהו לחלק עכ"ל, ובהשגות ז"ל ומה בין זה לעושה
 עיסתו קבין והשיבן או שזרפן בכל שהן מייבין וכו' עכ"ל.
 הרי דפליגי הרמב"ם והראב"ד באם עשה עיסה ע"מ לחלקה
 אם שייך בזה, הך דבשעת חובתה היטה פטורה שהפטר
 לפולם אם לא, ולפ"ז הרי מבואר היטה פלוגתא הרמב"ם
 והראב"ד הכא, דלשיטת הרמב"ם דלל שבשעת חובתה ה"י
 דעמו לחלקה ה"ז מופטרא לפולם, א"כ ממילא הרי לא
 שייך הכא למיגור כלל שמה חמץ לעשותה א"כ כשיעור,
 דהרי גם אם תשקנה א"כ כשיעור ג"כ תהיה פטורה
 מחלה, כיון דמתחלה ה"י דעמה לחלקה א"כ הרי היא פטורה
 לפולם ע"י מחלה, ולא דמי לאטריגא, דהתם היינו שמחבה
 לעשותה כופנין, וא"כ אם חמץ לעשותה פת חמור
 ומחמייב, וכדחנן דתחלתה כופנין וסופה עיסה חייבת, וע"כ
 שפיר שייך למיגור התם שמה חמץ. אכן הראב"ד דס"ל
 דאף דה"י דעמו מתחלה לחלקה, מ"מ לא חיל בה ע"י
 הך דינא דבשעת חובתה היטה פטורה, ומתחייבת א"כ
 בחלה ביש בה אז כשיעור, וע"כ ס"ל גם הכא דחייבת
 משום דגורין שמה חמץ לעשותה כשיעור דחייבת אז מרת
 בחלה, ודמי ממש לאטריגא דגורין שמה חמץ.

ובעיקר

פלוגתא הרמב"ם והראב"ד אם היכא שעשה
 מתחילה ע"מ לחלקה שייך בזה הדין דבשעת
 חובתה היטה פטורה אם לא, נראה לומר בטעם פלוגתאן,
 דנהג ל"ע בעיקר הך דינא דעושה עיסה ע"מ לחלקה דפטורה
 מן החלה, אם יסוד דין זה הוא בזין עיסה, דמתחבת
 חלוקה משוי לה כחלוקה מהשתא, וכל שדעמו לחלקה בכל
 מינה השתא ליפוא לשיעור עיסה, ומש"ה פטורה מן החלה,
 כיון דהיא כשתי עיסות נפרדות שכל אחת מהן פתוחה
 מכשיעור, או דנימא דבאמת אין במחבת חלוקה דין חלוקה
 כלל מהשתא, וכ"ז שלא נחלקה עדין הרי היא בליפוס
 ונדין שיעור עיסה שלה, ואך דהוא זה דין מאוייס בחיובא
 דחלה, דה שסופה להיות פתוחה מכשיעור ולהיות פטורה
 מחיוב חלה בשעת אפי', שאז הוא שעת חלות הדין להם,
 וזה גופא פוטרתה השתא מחיוב חלה, ומשום דדין להם
 הוא יסוד דין המחייב בחלה, וכדכתיב בקרא מלחם הארץ,
 וע"כ חיוב חלה שמעטת עיסה מיתלח תלוי בדין לחם
 העמיד להיות בה א"כ, וע"כ כל שעומדת מעיקרא בשעת
 עיסה להיות פטורה מחיוב חלה בשעת חלות הדין להם
 הוי זה דבר הפטורה מחיוב חלה, וכדחנן דעיסה שמתחלה
 כופנין וסופה כופנין פטורה מן החלה, דהיינו שעשה את
 העיסה מתחלה ע"מ לעשותה כופנין, ופטורה מן החלה
 משום דאינה עיסה העומדת להיות לחם, וזהו ג"כ הך דינא
 דעושה עיסה ע"מ לחלקה דפטורה משום זה שלא ייחא בה
 שיעור חיוב לחם. ונראה דהו פלוגתא הרמב"ם והראב"ד
 שהבאנו, דהראב"ד הרי הקשה דמה בין זה שעשה לחלק
 לעושה עיסתו קבין וכו', הרי דס"ל דגם מתחבת חלוקה
 משוי לה כחלוקה וע"כ אין זה שעת חובתה כלל וחוזרת

דכריהם יש ברירה. אלא ודאי כמש"כ, דהא דמוטיל קנין
 נכרי להפקיע גזירה בעלי כיסין, הוא משום דבעודם ברשות
 הנכרי מוטיל קנינו לפוטרה מחמת מר"ם, וא"כ הא נמלא
 דעיקר הברירה הכא הו"ל בשל תורה, אם חל בהם לשטמה
 פטורא דנכרי אם לא, ולהכי הוא דפסק דטבל וחולין
 מטורבין זב"ז, כיון דעיקרו הוא בשל תורה דק"ל אין ברירה.
 וזהו להדיא כמש"כ, דאפילו לפ"ם דק"ל אין קנין לנכרי
 בא"י, מ"מ כל זמן שהפירות הם ברשות הנכרי, הרי הן פטורים
 מחמת מר"ם, וכש"כ.

אכן אחי זה שכתבנו דבכורים סגי בפטורא בעלמא,
 גם בלא חלות דין הפקעה, משום דהוי אז גמר
 חיובן, אינו מוכרח, ד"ל דלא דמי למירוח, דבמירוח מעשה
 המירוח בשעתו הוא דבר המחייב בחמת מר"ם, וע"כ סגי בזה
 בפטורא בעלמא, שמוטיל שלא יחול בהן אז בשעתו חיובא
 דחמת מר"ם, וממילא דלית כאן מעשה מירוח המחייבן, משא"כ
 בביכורים לית בהו כלל מעשה המחייבן בביכורים, וכל
 יסוד חיובא דביכורים הוא חיובא דממילא, ודין מוכתן תלוי
 דק בגמר פרי, דכל שנחבכרו ונגמר פרי שלהן חייבים
 ממילא בביכורים, וא"כ הרי לא מהניא כלל מה דבשעת
 גמר חיובן פטורים הם, דמ"מ כל שאין בהן דין הפקעה
 שיופקעו ע"י לפולם טוב חזרין ומתחייבין א"כ, וכל שמהא
 שעת חובתן היא. ונראה דכן היא גם דעת הרמב"ם, והא
 דנקיט טעמא לפי שאינה נפקעת מן המזוה, אין זה משום
 דקאי על הקרקע, רק כמש"כ דגם לענין פטורא דפירות
 לריבין ג"כ לדין הפקעה שחילא על הקרקע, וזהו שכח
 שאינה נפקעת מן המזוה, ר"ל וע"כ חייבין גם הפירות
 בביכורים ואפילו בכרו ברשות הנכרי. וכן נראה ממה שכלל
 הרמב"ם בפ"א מהל' תרומות הל"י בזה דאין קנין לנכרי
 בא"י ביכורים כהדי מר"ם, ומשמע דכולן שוין נדיבין,
 זכמו דבמרת מייבין הפירות שגדלו ברשות נכרי במרת,
 אם אור ישראל ולקח הימנו הפירות, וכמבואר ברמב"ם
 כה"א שם, כמו כן בביכורים נמי הדין כן, דגם הפירות
 צופייהו לא נפקעו מדין ביכורים בזה שגדלו ברשות הנכרי,
 זאם חזר ישראל ולקח הימנו חייב בביכורים, ומשום דכיון
 דאין קנין לנכרי בא"י, ע"כ ממילא לית בהו דין הפקעה
 שיופקעו לפולם מביכורים, ורק פטורא לשעתו הוא דהוי,
 בעודן ברשות הנכרי, מדינא דקנין נכרי, ושוה בזה ביכורים
 לתרומה, אבל לא דין הפקעה לפולם וכמש"כ. והכי מבואר
 מסוגיא דגיטין דף מ"ז שם, דפרך הגמ' למ"ד אין קנין
 לנכרי בא"י מהא דחנן המוכר שדהו לנכרי לוקח ומביא
 ביכורים מפני חיקון העולם, מפני חיקון העולם אין
 מדאורייתא לא, ר"ל וש"מ יש קנין לנכרי בא"י, הרי להדיא
 דלמ"ד אין קנין לנכרי בא"י אינו מפקיעה גם מביכורים,
 והיינו כמש"כ.

פ"ו הי"ט

נחתום טעמה עיסה לעשותה שאור לחלקה
 חייבת בחלה שאם לא תמכר יעשנה פת,
 אבל העושה עיסה לחלקה בלך פטורה עכ"ל, ובהשגות ז"ל
 נראה מן הגמ' שאף האשה שעשתה עיסתה לחלק חייבת בחלה
 שמה חמץ לעשותה עיסה מהיחא איתחא דאמת ושאלת לר'
 מונא בנין דאנא בעיא מעבד עיסתי אטריגא מהו וכו' א"ל
 אסור שמה חמץ לעשות עיסה וכו' עכ"ל, והנה הך
 דאטריגא מתפרשת בחרי גווני, או דהיא ע"מ לעשותה
 כופנין, או דהיא ע"מ לחלקה לשיטת פתוחות מכשיעור;
 והשגת הראב"ד מתפרשת היטב לשני הפימשים, דהא עכ"פ
 חייב דגורין שמה חמץ, וקשה על הרמב"ם שפסק דפטורה
 מן החלה.

בשיעור, ופטורה דע"מ לחלק הוא רק פטור מחשבה, מה שחשב עליה שלא יבא זה שיעור חיוב בשעת לחם, וע"כ שפיר מיקריא השתא בטורה בשיעורה שעת חובתה דמיפטרא לטולם.

אלא דבאמת הרי לא נוכל לומר כן, דמחשבת חלוקה משוי דין חלוקה מהשתא, דהרי בירושלמי מוזכר דבטובה פיסה ע"מ לחלקה בלך פטורה, הרי דאם פשה לחלקה לאחר אפי' חייבת, ואם נימא דכל שחשב עליה לחלקה חשיבא מהשתא כחלוקה, אי"כ גם בחשב לחלקה לאחר אפי' ג"כ הפטר מחיוב חלה, כיון דהיא כחלוקה, ולית בה שיעורא דפיסה, וכוזו דמחשבת חלוקה עושה חלוקה הרי לא שייך כלל לחלק בין אם מחשבתו היא על לאחר אפי' או על קודם אפי', אלא ודאי דאין במחשבת חלוקה דין חלוקה מהשתא כלל, ורק דהוא דין בחיוב חלה, דזה שפופה להיות מחולקת ופטורה מחיוב חלה בשעה שהיא לחם, וזה הטעם עכשיו מחיוב חלה, וע"כ שפיר מחלקינן, דכ"ז הוא בחשב לחלקה בלך, אבל בחשב לחלקה לאחר אפי', שכבר נגמר חובתה וכל דין לחם שבה, ע"כ לא איכפת לן עוד בזה שיטעה בה אח"כ, ואין מחשבת כזאת פטרה מחיוב חלה, וטור דמדברי הראב"ד בעלמו שכתב דהיבא דעשה ע"מ לחלקה לריך להפריש מדרבנן, משום גורא דשחא תמלך, נראה מוכרח מזה דגם קודם שנמלכה אם קרא שם הקריאת שם חייל מד"ת, דאל"כ איך מחייבין להפריש ממנה עתה משום גזירה דשחא תמלך לעשותה כשיעור, והרי אם תמלך ותעשה אח"כ כשיעור תחייב או בחלה מד"ת, וא"כ הרי לא מהני או כלל ההפרשה שמקודם שהיתה רק מדרבנן, ומאי מהניא ההפרשה עתה להחששא דשחא תמלך, כיון דסוף סוף אם תמלך ותעשה כשיעור תהא לריכה הפרשה אחרת, אלא ודאי דגם קודם שנמלכה הקריאת שם חל מד"ת, ומוטילה שגם אם תעשה אח"כ כשיעור תהא נפטרה בהפרשה זו, כיון דהויא קריאת שם גמור מד"ת, ואם נימא דלדעת הראב"ד מחשבת חלוקה חשיב לה כחלוקה ממש מהשתא, אי"כ איך חיללא בה הפרשה מד"ת, והרי בעימה פחותה כשיעור תנן בחלה פ"ד מ"ד דלא חיללא הפרשה כלל, אלא ודאי דאין מחשבת חלוקה עושה אותה כחלוקה, ורק דמחשבתו לחלקה הוא זה דבר הפטורה, וע"כ לא מהניא זאת רק לפטרה מחיובה, אבל לא שחא מופקעת גם מחלות קריאת שם דחלה, אשר לפ"ז י"ע דברי הראב"ד שהקשה מעושה עיבתו קבין, כיון דהבא בטובה ע"מ לחלק הוא פיסה נמורה כשיעור, ורק פטורה בעלמא הוא דרמי עליה, ושפיר לריך להיות דינא דנפטרת לטולם, משעמא דבשעת חובתה היתה פטורה.

וע"כ נראה מוכרח מזה, דגם לדעת הראב"ד ע"מ לחלק לא תיחשב כחלוקה, וכל הפטור של עושה פיסה ע"מ לחלק הוא כחש"כ לדעת הרמב"ם, משום דכיון דחשב עליה שלא יבא זה כשיעור בשעת חלות שם לחם שהוא פיקר המחייב בחלה ע"כ מיפטרא בהכי, והא דמדמה לה הראב"ד לטובה פיסתו קבין, הוא משום דהראב"ד ס"ל דיסוד דין פטור זה של ע"מ לחלק הוא, דשיעור חלה שבפיסה בלא לחם אינו מוטיל להחייב בחלה, ונמלא דפיסה זו דינה חלוקה, דהפיסה עולה בטובה הרי היא פיסה שלמה כשיעור, ואך דמחשבת חילוק גורם לחול בה פטורא דחסרון שיעור, אשר ע"כ שפיר חלוק דין החיוב של חלה מדין חלות קריאת שם של חלה, דלפינן חלות קריאת שם, כיון דדינה דאינו מוטיל לה מחשבת חילוק שחש"כ, ע"כ ממילא דלית בה לענין זה שום דין חסרון שיעור כלל, משא"כ לענין החיוב של חלה, שמוטיל לה המחשבת חילוק לפטורה,

ומתחייבת בהשלמת שיעורה, כדין פיסה פחותה כשיעור. **ונראה** דעת הראב"ד, דגם אם נימא דחשיבא שעת חובתה ג"כ חזרת ומתחייבת בהשלמה לשיעור, ומשום דלא נאמר כך דינא דפטור של שעת חובתה פטורה לטולם, אלא במידי דיש בו דין פטור בהשפאל, כמו נכרי והקדש וכדומה, משא"כ בחסרון שיעורים, דעלם החפלא לית ב' שום לך פטור, ורק חסרון שיעור בלבד, בזה לא חילל בה שום דין הפקעה מחובת חלה, כיון דגם בשעתה ובעת חסרון שיעורה לא ה' בה שום חלות שם של פטור, ושפיר חזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורה, וגם בטובה פיסתו קבין דחזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורה, דזה לכר"ע, וכדחתן בפ"ב דחלה, ג"כ הוא משני טעמים, חדא משום דלא ה' לה שעת חובה, ושניה משום דלא חל עלי' שם פטור, ולא נפטרה כלל, דאין בחסרון שיעורים שום שם פטור, ובהכי מתבאר דברי הראב"ד שכתב ח"ל וטור דק"ל אין דיחוי אלא מלות ואחד זה ואחד זה כיון שהשלים עליו חייב עכ"ל, אשר לכאורה אינו מובן, מאי שייט"ו הכא בחלה הדין דאין דיחוי אלא מלות, והלא בחלה תנן דאם היתה פטורה בשעת חובתה פטורה שלמים, וי"ע, אכן לפ"ז הרי נימא, דחלוק דין בשעת חובתה היתה פטורה מדין דיחוי, לדיון בשעת חובתה היתה פטורה לריבין דוקא שיחול בה או דבר הפטורה, ולא בחסרון שיעורא בעלמא, דלית בזה שום חלות דין של פטור, משא"כ בדין דיחוי, כל שלא חל בה עכ"פ החיוב של חלה, יחי' מחיבה טעם שיהי' חל דין דיחוי, אשר ע"כ זכו שהקשה הראב"ד מהא דאין דיחוי אלא מלות, ר"ל דהדין דבשעת חובתה היתה פטורה בלא"כ לא שייך בפטורה דחסרון שיעור, כיון דלית בזה שום חלות דין של פטור והפקעה בעלם החפלא, וכל מה שיש לדון בזה הוא רק מטעם דיחוי, וכיון דק"ל אין דיחוי אלא מלות ע"כ אחד זה ואחד זה כיון שהשלים עליו חייב, ונמלא דדברי הראב"ד שתי השגות הם, חדא דמה בין זה לטובה פיסתו קבין, ר"ל דלא חשיבא שעת חובתה כלל, וכמוכר ברח"ט שם דכל פחותה כשיעור לית שעת חובה כלל לפטורה לטולם, וטור דק"ל אין דיחוי אלא מלות, ר"ל דאף אם היתה חשובה שעת חובתה עכ"פ לית בזה רק דין דיחוי בלבד, דק"ל דאין דיחוי אלא מלות. **ולדעת** הרמב"ם נראה, דס"ל דהפטור בטובה עיבה ע"מ לחלקה אין יסוד דינו מחמת מחשבתו שלא יבא זה כשיעור בשעת לחם, דאי משום הא לא איכפת לן, וכיון דעכ"פ איכא שיעור חלה בטובה פיסה שהוא שעת סיבולה שפיר מוטיל זאת להחייב בחלה, ופטורה דע"מ לחלקה הוא משום, דאע"ג דשעת פיסתה גרמא לה להחייב בחלה, אבל כיון דחשב עלי' שבשעת חלות דין לחם שבה תהא פטורה ממילא מיפטרא גם מהשתא, ולהכי הו"ו דאחיני הא דעיקר חיוב חלה חלוי בשם לחם, דכל דחשב עלי' להיות נפטרה בשם לחם מיפטרא גם מהשתא, ונמלא דמחשבת לחלקה הוא רק גורם למייל בה דין פטור ע"י מחשבת פטור של שעת לחם, אבל לא דחשב בה מהשתא דין שיעורין המחייב בחלה, אשר ע"כ שפיר מיקריא שעת חובתה ומחשבת פטור הטעם לטולם, כיון דבאמת חל בה עתה דין שיעור המחייב בחלה, ורק דנפטרה משום מחשבת פטור של שעת לחם, משא"כ הראב"ד ס"ל דעלם מחשבת חילוק שבשעת לחם, מיקרי חסרון והפקעה חובה שיעור גם עתה, ומשום דשיעור חלה שבפיסה בלא לחם אינו מוטיל להחייב בחלה, וע"כ שפיר ס"ל דלא מיקריא שעת חובתה וגם לא מחשבת פטור, כיון דכל הפקעת חובתה גם עתה הוא מדין חסרון שיעור המחייב בחלה, והנה תנן דפיסה

משולם בחלה, ואז הוא דמשכחת לה שפיר גבה הדין פטור של הפקר. ולפי' נמצא דלא' דבחלה הפקר שזה להקדש דלא חייל פטורו כי אם בשעת גלגול, מ"מ חלוקין הן בעיקר דינן ופטורן, דבהקדש הוא זה מעיקר הדין דאין ההקדש פטור רק בשעת חובתה, משא"כ בהפקר בחמת הוי דינא דפטר לטולם בין בשעת חובתה ובין שלא בשעת חובתה, ורק דכיון דהפטור לא מצי לחול כי אם בשעת פטורו לנהוג בה דין חלה, ע"כ ממילא דמלוח פטורו הוא רק בשעת גלגול, וכפ"י. ולפי' מדויק היטב לשון הרמב"ם, דלפי המבואר הרי פטור הפקר של חלה, נהי דהוא רק בשעת גלגול, אבל אין זה משום דינא דשעת חובתה, אשר ע"כ בסיפא דהקדישה קודם גלגול ומשגלגלה פדאה פטורה השמיט הדין הפקר, דשם הא נקט עיקר הדין דבשעת חובתה הינה פטורה, ובה הא נשתנה הפקר דהדין פטור שלו הוא גם שלא בשעת חובתה, משא"כ ברישא בפדאה קודם גלגול או הקדישה לאחר גלגול דחייבת שפיר כלל גם הפקר, כיון דכפ"י הרי שזה מיהא הפקר להקדש בזה דכל פטורו הוא רק בשעת גלגול ובלא"ה חייבת.

א"ל ד"ע על דברינו, דהנה בפ"ג דחלה הן אוכלין עראי מן העיסה עד שחמגלגל וכו', נלגלה וכו' האוכל ממנה חייב מיתה, כיון שהיא נחמת את המים מנבחה חלה, ולכאורה מבואר מזה דמשעת נתינת המים הייא בכלל עיסה הראויה לדין חלה, וכדחייבן דחיל בה קריאת שם של חלה, ורק דלא נגמר חובתה רק בגלגול, והויא דוגמת תבואה שהביאה שליט ולא נתמחה, דחל בה קריאת שם של תרומה, אלא דחייבא דתרומה אחתי ליה בה, והיינו משום דכבר נגמר בה שם תבואה הראויה לדין תרומה, וכל דין המירות הוא רק לאשויי תבואה, וא"כ ה"ג בחלה דכוחה, כל דין גלגול הוא רק לאשויי תבואה דחלה, אבל דין עיסה הראויה לדין חלה כבר יש בה משעת נתינת המים, וזהו דתנן דמנבחה חלה. ולפי' גם לענין דין פטור הפקר, דנכתבאר דאין עיקר חלות פטורו חלו בשעת חובה, ורק אם העיסה הייא בת הכי של חלות דין פטור של חלה, א"כ הלא לר"ד להיות דינו, דמשעת נתינת המים ואילך, דכבר הייא עיסה השייכה לדין חלה, א"כ ממילא דשייך בה גם חלות הדין פטור של הפקר, ולריכה היא גם להפטר לטולם ע"ז, וכמו דק"ל גבי תרומה דמשעת הבאת שליט חיל בהתבואה פטורא דהפקר ונפטרת לטולם מתרומה, וא"כ ה"ג גבי חלה משעת נתינת המים, כיון דתרווייהו חד דינא להו, דהויין בכלל דין תרומה וחלה, ורק דמחבר בזה חובא. ולפי' ל"ע דברי הרמב"ם שכח דאם הפקר עיסתו עד שלא נלגלה חכה בה ואח"כ נלגלה חייבת, דמבואר מזה דהכל חלו רק בגלגול, וגם אם הפקירה לאחר נתינת המים אם אך זכה בה קודם גלגול חייבת, ול"ע דמ"ש דמבואה שלפני מירות דהפקר פטור בה. ולכאורה מוכרת מדברי הרמב"ם אלה, דפטורא דהפקר מחלה אין זה כלל מקרא דובא חלו וגו' הנאמר בתרומה, אלא דהוא פטור מסויס לענין דין חלה מקרא דעריסותיכם, והוי ככל פטורי דחלה דאזלין רק בחר השעת חובה, וע"כ ממילא דחלו רק בגלגול דהוא שעת חובה דחלה. ואפילו אם נימא דהפטור מחלה יליף מתרומה, ג"כ יוכל להיות דפטורא דהפקר מחלה חלו רק בשעת חובתה, עפ"י דחייבא צירושאמי פ"ק דמעשרות א"ר אילא מה נן קיימין אם בשנתמרת הכרי ברשות הדבקר וברשות ההקדש אחרת תורה ראשית דנגך ולא של הבקר ראשית דנגך ולא של הקדש אלא כי נן קיימין בשבבקר שיבלין ומור וזכה בהן בהפקר פטור בהקדש חייב בהבקר פטור מן ההיא דא"ר בשם ר"י ובה חלו כי אין לו חלק

לעשותה מעשה פת, הרי דכשנפטרה מחמת מחשבה של שעת לחם חזרת ומתחייבת, משום דלא השיבא שעת חובתה, אשר לכאורה ל"ע מ"ש מע"מ לחלקה לדעת הרמב"ם דנפטרה לטולם, אכן לפי המבואר נימא, דשאיני החם דכלא שם לחם אין מעשה עיסה גורם שום לך חיוב של חלה, ונמצא דחבר בה מהשתא עיקר מעשה עיסה הממייבה בחלה, וע"כ אין זה שעת חובתה, וחזרת ומתחייבת בהשלימה לעשות מעשה פת, משא"כ בע"מ לחלקה דשם לחם לא פקע מינה, ושיעור של שעת עיסתה ראוי לחייבה בחלה, ורק דנפטרת משום מחשבה פטור של שעת לחם שבה, ע"כ שפיר מיקריא שעת חובתה ונפטרה לטולם.

פ"ח ה"ו וכן המקדיש עיסתו או המפקיר אותה קודם שנתגלגלה ופדאה או זכה בה ואח"כ נלגלה, או הקדישה או הפקיר אותה אחר שנתגלגלה ופדאה או זכה בה ה"ז חייבת בחלה, הקדישה קודם שחמגלגל ונחמגלגלה ביד ההקדש ואח"כ פדאה פטורה שבשעת חובתה הינה פטורה עכ"ל, והנה מהא דהזכיר הרמב"ם ברישא גם הפקר הרי מבואר דאם הינה הפקר בשעת גלגול פטורה, ורק בהפקר שלא בשעת גלגול הוא דחייבת בחלה, וכ"ה להדיא בש"ע יו"ד סי' ק"ל שאם הינה הפקר בשעת גלגול פטורה מן החלה, וא"כ ל"ע מ"ש דבסיפא דבשעת חובתה הינה פטורה נקט הרמב"ם רק הקדש והשמיט דין הפקר, והלא תרווייהו חד דינא להו, ול"ע.

דנראה לומר, דהנה עיקר דין זה דהפקר פטור מחלה לא נכתבאר מתיבין יליף, דהרי מקרא דעריסותיכם לא מוזעטיין רק עיסת הקדש ועיסת נכרי, אבל עיסת הפקר לא חלינו שמהא ממועטת מקרא דעריסותיכם, ול"ל דילפא בזה חלה מתרומה דהפקר פטור בזה מקרא דובא חלו כי אין לו חלק ונחלה עמך ילא הפקר שיש לו חלק ונחלה עמך, וה"ג ילפינן חלה דיש בה ג"כ הך פטורא. והן חלוקין בתרומה הקדש מהפקר ניסוד דין פטורם, דבדין הקדש העיקר חלו בהקדש של שעת חובתה, דאם היו הקדש בשעת חובתה דהיינו שעת הבאת שליט ומירות נפטורין מתרומה, משא"כ בדין הפקר כל שחל בהפירות שם הפקר שעה אחת, לטולם אית בזה פטורא דהפקר, ואין דינו חלו כלל בשעת חובה, וכדחנן בפ"ק דפאה לטולם הוא טמן משום פאה ופטור מן המעשרות עד שימרת וטמן משום הפקר ופטור מן המעשרות עד שימרת וכו' המקדיש ופדא חייב במעשרות עד שימרת הנזכר, הרי דבהקדש בעינן דוקא שיהא המירות ברשות הקדש והוה הפטור מתרומה, משא"כ בהפקר לטולם כל שהיו הפקר שעה אחת הרי הן פטורין לטולם מתרומה, ובלבד שיהא קודם מירות דלאחר מירות כיון שכבר נגמר חוב הפירות בתרומה שוב לא חיל בה שום פטורא, אבל עיקר פטורו לא חלו במירות ושעת חובה. ולפי' נראה, דגם בחלה כיון דפטור הפקר שבה נלמד מתרומה ומקרא דובא חלו וגו', א"כ הוא שזה בדינו לפטור הפקר של תרומה דאית חלו כלל בשעת חובה, וכל שחל בה שם הפקר שעה אחת הרי היא לטולם כפטור הפקר שבה. אלא דבאמת הך דינא לא יוכל להקיים כלל גבי חלה, דאם בהפקיר אותה קודם שנעשית עיסה, הרי אינה שוד מענינא דדין חלה כלל, והרי היא כמו תבואה קודם הגידול, ואינה שייכה עוד לשום דין חיוב ופטור של חלה, ואם הפקר אותה לאחר שנעשית עיסה דהיינו לאחר גלגול, הרי כבר נתחייבה בחלה, ושוב לא מיפטרה, והרי היא כתבואה לאחר מירות דתנן דאין ההפקר פטור בה, ונמצא דלא משכחת לה פטורא דהפקר מחלה רק בהימה הפקר בשעת

19

Perbakh, Shelomoh Zalman

ס פ ר

מנחת שלמה

כולל

שאלות ותשובות בירורי ענינים
וחקרי הלכות

בד' חלקי השו"ע

מאת הגאון

רבי שלמה זלמן אויערבאך שליט"א

ראש ישיבת קול תורה

נערך ויצא לאור ע"י

מכון "שערי ציון"

שע"י הישיבה הק' "שער השמים"

פעיה"ק ירושלים ת"ו תשמ"ו

דומה לקודם הבאת שלישי, ואף גם לענין איסור אכילת קבע דתנן בריש פ"ג דחלה אוכלין עראי מן העיסה עד שתתגלגל, ומבואר בירושלמי דטעמא דקבע אסור הוא משום שמיא יערים לפוטרה מן החלה, לכאורה קשה טובא הרי אכילה לפני גלגול הוי ודאי מילתא דלא שכיחא ואפי"ה גורו, ואילו באפית לחם פחות מכשיעור דשכיח טפי מותר גם מדרבנן אף באכילת קבע ולא גורו בה מידי, ונראה דהיינו נמי כדאמרון דדוקא בכה"ג שכמו שהוא עכשיו יכול לכוף לידי חיוב אלא שמחוסר תיקון אז גורו חכמים, משא"כ בכה"ג שעדיין צריך להביא מן החזון ולהוסיף עליו כדי שיתחייב, וגם חושבני דאפי"ה לר' עקיבא ולחד לישנא התם בירושלמי דטעמא דסובר שהנוטל חלה מן הקב חלתו חלה הוא משום דמדמי לה לתבואה קודם מירוח, מ"מ לענין איסור אכילת קבע לא מצינן שסובר ר' עקיבא דאסור.

ועתה נבאר דין צירוף של ע"מ לחלק, מבואר בירושלמי ריש פ"ד דחלה דהעושה עיסה ע"מ לחלקה בעודה בצק פטורה מחלה, אבל אם דעתו לחלק אחר אפיה חייב, וכן הוא בשו"ע ס"י שכ"ו סעיף ב'. ויש להסתפק בלחם הבא מעיסה פחות מכשיעור שנתחייב בחלה רק מחמת צירוף של איך הוא הדין כשהצירוף הוא ע"מ לחלק, ולכאורה נראה דעיקר הטעם שהמחשבה לחלק לאחר אפיה אינה פוטרת הוא משום דחייב עכ"פ מחמת שם עיסה דלא הוי כלל ע"מ לחלק בעודה עיסה, וכיון שכן כמו שאם צירף ב' עיסות ע"מ לחלקן בעודן בצק פטורין כך אם צירף ב' לחמים ע"מ לחלקם ג"כ לא מיקרי צירוף, וראיתי שכן כתב התורת הארץ בפ"ד אות ק'. אולם יותר נראה לומר שכל הענין של ע"מ לחלק שייך דוקא בעיסה דאינה חייבת כלל מחמת עצמה אלא רק מחמת מחשבתו לעשות ממנו לחם, שהרי אם חישב לבשלה פטור, לכן אם בשעת הגלגול הוי בדעתו לחלק לפני האפיה, נמצא דבשעה שיגיעו לכלל לחם כבר יהי פחות מכשיעור או הוא דלא מתחייב, משא"כ בצירוף שלאחר אפיה שהחיוב הוא מחמת עצמו משום דהוי עכשיו לחם חשוב של ה' רבעים שפיר חייב אף אם הצירוף הוא רק לשעה.

והנה ידוע דר"ת ז"ל סובר דכבר שכלילתו קשה אפי' אם דעתו לבשלו במים או לטגנו בשמן אפי"ה חייב בחלה משום דמשעת גלגול אתי חיוב חלה אפי' אם אין דעתו לעשותו לחם, והמה ע"ז הר"ש בפ"ק דחלה מ"ה מהא דהעושה עיסה כדי לחלקה בצק פטורה מן החלה, דחוינן דאע"ג שיש בה שיעור חלה בשעת גלגול אפי"ה כיון שדעתו לחלקה לפחות מכשיעור בעודה בצק פטורה מן החלה, וכ"ש בעושה עיסה על דעת סופגנין דפטור טפי, ולכאורה אין קושיהו מובנת דשאני ע"מ לחלק דמעכשיו כמחולק דמי ואין להם חיבור, וכמו שהביא שם הר"ש עצמו

חטים וחצי קב שעורים של תרומה והקדש, או שנתגלגלו ע"י עכו"ם אע"פ שעדיין יכולים הם להתחייב אם ישראל יוסיף עליהם וילוש אותם יחד כיון שהגלגול שהי' בתחלה ע"י עכו"ם היה רק בפחות מכשיעור, אפי"ה פשוט הוא דבכה"ג לא יתחייבו מחמתם הכוסמין וא"כ מ"ט יתחייב מחמת האורז, אך לעומת זה נראה דאם נפרש כפשוטו שהחטים גוררין את האורז לענין חימוץ וכיון שגם האורז מחמיץ רואין אותו כאילו נהפך ממש להיות חטה, א"כ אף אם עירב עיסת חטים שכבר הופרש חלתה עם ה' רבעים אורז ג"כ יתחייב האורז בחלה הואיל ונהפך ממש לחטה ונמצא שכאילו יש כאן ה' רבעים חטים שלא הופרש מהם חלה.

ונראה דלפי מה שכתבנו דהשיעור של ה' רבעים הוא רק משום דבהכי חשיב טפי, מסתבר דהשוכר את הפועל ללוש ולאפות לחם פחות מכשיעור אע"ג דאכתי לא נגמרה מלאכתן לחלה וקיי"ל דבדבר הראוי לחלה אוכל עד שתגיע לחלה; מ"מ לאחר שכבר לש ונעשה עיסה ה"ז חשיב כנגמרה מלאכתו לחלה, ואע"ג שעדיין הוא פחות מכשיעור וזקוק לצירוף מ"מ מצד עצמו כבר נגמר שפיר לחלה, וכמו"ש בכ"מ פ"ט ע"א מידי מעשר קא גרים גמר מלאכה קא גרים וה"נ גם כאן, [עיי' בחזון יחזקאל לבי"מ בפ"ח ברייתא ג' שכתב דפועל שפיר אוכל באופה פחות מכשיעור, ולענ"ד אין נראה כן, ועיי' גם באר"ש פ"ו מבכורים שכתב דהשוכר את הפועל ללוש עיסה במי פירות גרידא דפטור מחלה, דמ"מ אם דעתו לקטף אותה אח"כ בשמן שהוא מו' משקין אוכל שפיר בשעת לישא כיון דעדיין לא נגמ"ל לחלה עד שיקטף בשמן, ולענ"ד גם זה לא ברור כ"כ כיון שפעולת השמן היא רק "לצרף ולחבר" ולא גורם שום שינוי בגוף העיסה] וכמו"כ לא מצינן בשום מקום דצירוף עכו"ם או צירוף ברשות הקדש והפקר יגרום פטור, והוא מפני שהצירוף אינו עושה כלל שום שינוי בגוף העיסה, והרי זה דומה להכנסה לבית גבי מעשר, דאע"ג דהגמ' קרי לה בכ"מ פ"ח ע"ב "גמר מלאכה" — ודעת רש"י בנדה מ"ז ע"ב דאין תורמין מפירות שלא ראו פני הבית על פירות שראו פני הבית — אפי"ה אין הכנסה בפטור פוטרת וגם אין הפועל אוכל בגלל זה כיון שבגוף הדבר לא מחסרי מירי.

ואין להקשות מהא דתנן בפ"ד חלה מ"ד הנוטל חלה מן הקב ר' עקיבא אומר חלה וחכמים אומרים אינה חלה, ומבואר בירושלמי דטעמייהו דחכמים הוא משום דדמי למפריש תרומה מתבואה שלא הביאה שלישי, ואילו לדידן הרי לא קרב כלל זה אל זה, דנראה שכונתם רק לומר דלא דמי ללפני מירוח שכבר ישנו כולו בעולם אלא שמחוסר רק תיקון, משא"כ בחלה יינו דחמר מהשיעור וכמו שהוא עכשיו הוא פטור ה"ז

74

ונמצא לפי"ז דככה"ג שמתחייב בחלה ע"י צירוף בשעה שהוא לחם אפשר דשפיר פטור אם דעתו לחלק, משום דכמאן דפליג מהשתא דמי כיון דלא מחוסר כלל שום מעשה. אך אפשר גם לומר באופן אחר הן אמנם דעומד להתחלק היינו דוקא ע"מ לחלק לאחרים ולא לחלק את הבצק לכמות קטנות, אבל מ"מ כיון דכל הענין של חמשת רבעים הוא מחמת דשיעור כזה חשיב טפי, לכן אין להתחשב כלל עם זה שעומד להתחלק לאחר שכבר יהי' לחם כיון דכל לחם עומד נמי להתחלק ולאכול מקצתו היום ומקצתו מחר, ואדרבה אם לא הי' יכול להתחלק הוי גריעותא ולא מעליותא, ולכן רק אם דעתו לחלק בצק הי"ז מגרע את החשיבות ולא כשמחשב לחלק אח"כ לאחר שכבר יהי' לחם, ולפי"ז לחם שמתחייב ע"י צירוף סל שפיר חייב אף אם דעתו ע"מ לחלק משום דזמן מועט זה שהי' חשוב כבר נתחייב בחלה ותו לא מיפטר, גם תתיישב בכך מאי דקשה לי דמ"ש גלגל ע"מ להקדיש לאחר אפיה שכתב הר"ש בפ"ק דחלה מ"ו דפטור אפי' אם נמלך אח"כ ולא הקדיש, ואילו בע"מ לחלק מחלקינן בין דעתו לחלק בצק ובין דעתו לחלק לאחר אפיה דחייב, דשאני לחם שלאחר אפיה בלא"ה עומד להתחלק משא"כ בהקדש. נמצינו למדים מזה דצירוף לחם בסל ע"מ לחלק אפשר דתלוי בפלוגתא דר"ת והר"ש, ועיין גם ברכנו שם הלוי בפ"ו מבכורים מ"ש שם בסברת מחלקותם של הרמב"ם והראב"ד בטעם הפטור של ע"מ לחלק, ועיי"ש שכתב בדעת הרמב"ם דכל שבשעת הגלגול הי' בדעתו לחלק הי"ז פטור לעולם אף אם נמלך אח"כ בעודה עישה ואין דעתו כלל

מהירושלמי דע"מ לחלק אע"פ שהוא חבור לענין טומאה אפי"ה לא הוי חיבור לחלה. וכ"כ גם הרשב"א בפסקי חלה שער ב' דכיון שעשאה לחלקה הרי היא כמחולקת*) אולם לדברינו אתי שפיר כיון דרק ע"מ לחלק בצק הוא דפטור אבל ע"מ לחלק לאחר שכבר יהי' לחם חייב. וא"כ חזינן דמאי דאתי עלה חיוב חלה בשעת גלגול אין זה מחמת עצמו אלא מפני שעומד להיות לחם ולפיכך שפיר מחלקינן בין דעתו לחלק בצק ובין דעתו לחלק לחם, וכיון שכן שפיר הוי קל וחומר מה אם חושב ללחם אלא לאפות פחות מכשיעור דלא חשוב כולי האי אמרת דפטור, כ"ש אם מחשבתו לסופגנין דלא מיקרי כלל לחם דודאי פטור.

← **ומיהו** בדעת ר"ת נלענ"ד לומר תרחי, חדא דאפשר דלא אמרינן שכל העומד להתחלק כמאן דחלוק דמי, אלא בכה"ג שעומד להתחלק כמו שהוא ולא מחוסר כלל שום מעשה והיינו כשתושב לחלק בעודה בצק, אבל אם מחשבתו לחלק הוא רק לאחר האפיה תו לא אמרינן דחשיב כמחולק מעכשיו בעודה בצק, וכמ"ש החת"ס בס"י קצ"ה לענין חציצה דלא אמרינן כל העומד ליקצץ וכו' אלא כשעומד להעשות מיד בלי הפסק דבר אחר בנייהם והי"ז בעומד להחלק לאחר אפיה ואדרבה סובר ר"ת דמכאן מוכח קצת כשיטתו, דכיון שמתחייב בחלה בשעת גלגול לכן אין מתחשבין כלל אם דעתו לבשל או לאפות כמו שאין מתחשבין כמה שיש בדעתו לחלק לאחר האפיה, כיון שהוא סובר דחובת חלה מן העיסה שראויה ללחם הוי נמי מחמת עצמה ולא רק מפני שיהי' לבסוף לחם.

באחת מהם שיעור חלה, והי' נלענ"ד דכיון דאי פטריה ליה מחלה שוב אין דעתו לחלק לכן אין רואים אותו כע"מ לחלק, וכסברת התוס' בכמה מקומות בש"ס לענין פרה אדומה שאם עלה עליה זכר פסולה דהטעם הוא משום דאם נאמר שכשרה תו ניחא ליה, אולם להטעם דכמאן דמחולק מהשתא דמי צ"ע דסו"ס אינו מצטרף כיון דעומד ודאי להתחלק, ואף גם בעלה עליה זכר נלענ"ד דאם עומד ממש וצוח דלא ניחא ליה בעליית הזכר, אע"ג שאומר בפירוש דטעמו הוא רק כדי שלא תיפסל פרתו אפי"ה היא כשרה כיון דסו"ס לא ניחא לו, והי"ז כנ"ד הוי עומד ודאי להתחלק וצ"ע, ואף אם נאמר דמה שעומד להתחלק ולהיות מופרש מהעיסה מחמת אותו חיוב של הפרשת חלה גזיה"כ הוא דלא חשיב אותו חלק כמחולק ושפיר מצטרף, עדיין צ"ע מעיסת טבל דמכואר בירושלמי וברמב"ם פ"ו מבכורים הי"ז שאם הפריש תחילה תרומה לא תאכל התרומה עד שיוציא עליה חלה, ואמאי חשיב אותו חלק מהעיסה שעושהו תרומה בעומד להתחלק מהעיסה בגלל הפרשת תרומה, וממילא תיפטר מחלה אם בתחלת הגלגול נתכוין להפריש תרומה מהעיסה, ולכן נראה יותר לומר דהואיל ומה שעומד להתחלק מהעיסה הוא רק בגלל תיקון העיסה שפיר נשאר אף אותו מקצת כחלק מהעיסה ומחוייב בחלה, אך גם אפשר דבאמת פטור מחלה בכה"ג דאי בצרית ליה לתרומה ישאר פחות מהמשה רבעים, ולא חייב בחלה אלא בכה"ג שגם אח"כ ישאר שיעור שחייב בחלה, וכדארמין לעיל דככה"ג שפיר חייב בחלה גם החלק שעומד ודאי להתחלק וצ"ע.

* יש להסתפק בעשה עיסה גדולה של ששה רבעים קמו ע"מ לחלק לשני אנשים, היינו הי' רבעים לאחר והרבי הנשאר לאיש אחר, דלכא"ו נראה שהרבי האחת פטורה מחלה כיון שראוי איתה כמחולקת משאר העיסה, ונמצא דאף שלמ"ד יש ברירה שפיר פטור אותו הרביע מחלה, אולם למ"ד אין ברירה והייב שפיר להפריש מספק אין לו תקנה אלא להפריש עליו ממקום אחר, דאל"כ יש לחוש שמעורב באותו הרביע מקצת מהחמשת רבעים של חבור שהם חייבים בחלה ואילו את חלק החלה הוא מפריש מהרביע שלו דפטור ונמצא מפריש מן הפטור על החיוב [ומיהו מהחמשת רבעים שפיר מהני הפרשה ולא חיישינן שמא מפריש מהרביע של חבור שהי' עומד להתחלק והו"ל כמפריש מפטור על חיוב היינו משום דמ"מ מהני להו עכ"פ צירוף מהשתא לחמשת הרבעים שהם עכשו שלון] ואפשר דכל הענין של הרי היא כמחולקת היינו דמשום כך אין על העיסה חשיבות של שיעור אבל אם יש שיעור שוב אז גם הרביע שמחובר אליו אע"פ שהוא ניכר ומסוים ועומד ודאי להתחלק ולהפריש מחמשת הרבעים אפי"ה כיון שמחובר לשיעור חשוב נעשה כמוהו וחייב ודאי בחלה, דאילתיה קשה מכל הפרשת חלה דהו"ל מן הפטור על החיוב, כיון דאוחו מקצת שעושהו חלה חשיב כע"מ לחלק ולהפרידו משאר העיסה וליחזו לכהן או לשרפו, אולם עדיין צ"ע דבמס' שבת דף ט"ו ע"א בחור"ה ר' יוסי מבואר דטעמא דמערך הי' רבעים "יעוד", הוא משום דבעינן שלאחר שיפריש חלה ישאר עדיין כדי עיסת מדבר עיי"ש, אולם אגן קיי"ל כחכמים דסגי בהי' רבעים כלכד, וא"כ קשה דהא הו"ל כע"מ לחלק באופן כזה שלא ישאר כלל

האוכל כביצה מפירורין דקין צריך לברך על הנטילה עיין במשנ"ב סי' קנ"ח סק"ן] וגם לענין מצה אפילו להחולקים על הרמב"ם בפ"ו מחמץ ומצה ה"י וסוברים דאין יוצאין במצה שלשה במי פירות, היינו משום דהוי מצה עשירה ואין זה לחם עוני אבל עכ"פ לחם מיהא הוי, וא"כ נהי שלענין טומאה רואין את הלחם כמפורר וכקמח קלי הוא דחשיב ולא ככר לחם אחד, אבל כיון דלענין מצה וברכת המוציא יש ע"ז שם לחם מ"ט לא יתחייב בחלה, דאף אם נאמר שרואין את כל הלחם כפירורים קטנים מ"מ הרי יוצאין שפיר מצות מצה גם אם נטחנה המצה ונתפררה לפירורין דקין מאד מפני שעדיין חורת לחם עליהם לכל דבר וגם מברכין ע"ז המוציא, וא"כ נהי דהכא גם בתחלת אפיתן חשבינן להו לענין חלה כפירורין, אבל מ"מ כיון דלענין שם לחם שפיר אמרינן דכל פירור בפני עצמו נקרא לחם, א"כ אף אם המי פירות אינם מחברים אותם מ"מ לאחר אפיה מ"ט לא יתחייבו מה"ת בחלה ע"י הסל שמצרף את כל הפירורין, והלא פשוט הוא שגם בקמח הבא ממצות טחונות שלא ה"י בהם כשיעור ג"כ מהני צירוף סל לחייב את הקמח בחלה, וה"נ גם כאן.

ונראה דעיקר הגורם לחיוב חלה הוא רק בשעה שנעשה עיסה הראויה לחם. כדכתיב ראשית עריסותיכם, והא דמחייבי גם הנך שבלילתן רכה בשעה שנאפה בתנור ונעשה לחם, הוא מפני שגם החבור הנעשה ע"י האש לא גרע מחיבור של עיסה הנעשה ע"י מים ולישה, ורואין את החבור הנעשה ע"י אפיה בתנור כעיסה שבלילתה עבה [מובן דכ"ז דוקא ע"י אפיה בתנור דחל ע"ז שם לחם, משא"כ בבישול דאפי' אם חזר אח"כ ואפאו גם בתנור מבואר בפסחים ל"ז ע"ב דיש אומרים שאין זה קרוי לחם ופטור] ולכן בכה"ג דלא מצי כלל להתחייב בחלה ע"י לישה בשעה שהוא ממש עיסה אע"פ שהיא עבה חו לא מצי כלל להתחייב גם אח"כ מחמת שם לחם, כיון דהשם של לחם אינו גורם באופן מיוחד לחייב בחלה מחמת שם זה, אלא שאף גם חבור שבא מחמת אפיה חשיב כלישה וכעיסה עבה, ולפיכך גבי מי פירות כיון דגם בשעה שהיא ממש עיסה עבה אין לה חבור ופטורה מחלה מפני שאין ע"ז שם עיסה ה"ה נמי דתו לא מהני בהו כלל לא צירוף סל ולא שם לחם, אולם להמבואר בירושלמי ריש פ"ב דחלה דמודים חכמים לר' עקיבא דבשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצאו בציקות של נכרים דשפיר נתחייבו אח"כ בשעת אפיה, ונתבאר לעיל מהרידב"ז והאור"ש שסובר כן להלכה בכל עיסת חו"ל דאף שנתגלגלה בחו"ל מ"מ אם קרמו פניה בארץ חייבת, וא"כ משמע דיש חשיבות מיוחדת להתהוות הלחם ולא הוי רק המשך להגלגול דמעיקרא, אך אפשר שרק לענין קרימת פנים בארץ דכתיב מלחם הארץ הוא דגלי קרא דמתחייב אם נעשה לחם בארץ אע"פ שהגלגול ה"י כפטור בחו"ל, משא"כ בשאר הדברים

לחלק, ונתן שם טעם לחלק מתחלתה סופגנין וסופה עיסה דחייב עיי"ש, ולענ"ד צ"ע מהרא"ש בפ"ב מהל' חלה והר"ן בפסחים ל"ז שהקשו דמ"ש תחלתה סופגנין וסופה עיסה דחייב, מהא דתנן הקדישתה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר ואח"כ פדאתה פטורה אע"פ שעדיין היא עיסה מפני שבשעת חובתה היתה פטורה, ותרצו דשאני התם ממחוסר מעשה של פדיון משא"כ כסופגנין לא מחוסר מידי אלא שימלך עליה הלכך מעשה שבסוף מוציא מידי מחשבה, וכיון שכך נראה דגם הפטור של ע"מ לחלק רק במחשבה תליא ולא מחוסר כלל שום מעשה, וכמו"כ נלענ"ד שאם גלגל ע"מ להקדיש או אדעתא דכלבים דפטור מחלה, דגם בזה נראה שאם נמלך בשעה שעדיין עיסה דחזור שפיר ומתחייב כיון שהפטור היה רק מחמת מחשבה גרידא.

אך עדיין צ"ע בהא דתנן בפ"ב דחלה מ"ב "עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה" ופליגי עליה בירושלמי דר"י בר חנינא סובר דהך מתני' אחיא כר' אליעזר בן יהודא איש ברתותא דסובר שמי פירות מחברין להכשיר ולטומאה, ור' חייא בשם ר' יוחנן אמר דברי הכל היא ואפי' לר' עקיבא דסובר שאין מי פירות מחברין לטומאה מודה הכא שמי פירות מחברין לחלה, ועיין ברא"ש ובאו"ז הל' חלה סי' רכ"ה שהתוכח בזה עם גרולי דורו ואסיק דפטור מחלה, וכן נקטינן לדינא דמפרישין בלא ברכה, ופשוט הוא דפטור אף אם לש בתוך עריבה שיש לה דפנות או נתן אותם לאחר האפיה בתוך סל אחד. וקשה דהא צירוף סל מהני בין בלחם ובין בעיסה, וא"כ אף אם המי פירות אינם מועילים לחבר את העיסה ולעשותה גוש אחד, אבל מ"מ אם לש את העיסה בתוך עריבה מ"ט אינה מצרפתן, והלא אפי' בשתי עיסות שאינן נוגעות כלל זו את זו נפישו רבנאותי דס"ל שהסל מצרף, וכ"ש הכא שהעיסה היא באמת גוש אחד אלא שרק דין הוא שמי פירות אין מחברין וא"כ מ"ט לא יועיל כאן צירוף סל, דאף אם נאמר שרואין את כל העיסה כאילו היא עדיין קמח וכמו"ש האור"ש בפ"ו מבכורים ה"ב, אבל מ"מ א"א להכחיש את המציאות שכל גרגיר של קמח נהפך לגרגיר של עיסה וא"כ מ"ט לא יצטרפו כל הגרגרים ע"י הסל דמ"ש שתים או שלש עיסות מאלפי גרגרים של עיסה, ואולי י"ל דשם עיסה לא חייל כלל מחמת הרטיבות אלא מחמת החיבור וכיון דמי פירות אין מחברים אין זה קרוי כלל בשם עיסה.

אולם עדיין קשה הרי ידוע שיש שני זמנים המתחייבים בחלה, א) בשעה שנעשה "עיסה", ב) בשעה שנאפה ונעשה "לחם" דחייב גם בהני שבלילתן רכה ואין להם שום גלגול, והנה עיסה שנילושה במי פירות נלענ"ד דלכו"ע מברכין עליה המוציא לחם מן הארץ אי קבע עלי' סעודתו [וגם חייב ליטול ידיו בברכה, דאע"ג שלענין טומאת אוכלין אין מצטרפין לרטיבה מ"מ לטונו חרות ויולד מצטרף דוח